

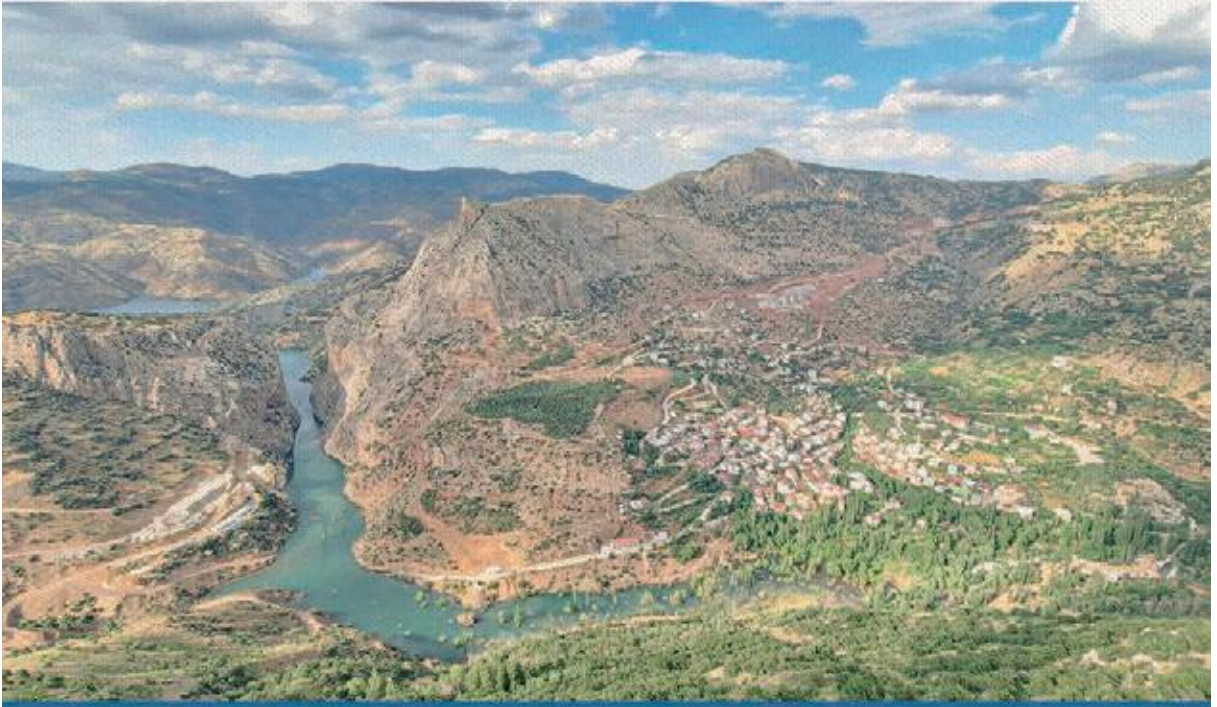
Ocak
Haziran
2026

çetmi

Sesi
Gözü
Kulağı
Nabızı

YIL 29 SAYI 90

30. Çetmililer Sevgi, Hoşgörü ve Dostluk Günü

22 AĞUSTOS 2026

**Yer: Çetmi Uçurumharman Konser Alanı
Taşkent/KONYA**

çetmi

Sesi
Gözü
Kulağı
Nabızı

ÇETMİ'nin Sesi, Gözü, Kulağı, Nabızı

Ocak-Haziran 2026

Yıl: 29, Sayı: 90

Çetmililer Eğitim, Kalkınma ve Yardımlaşma Vakfı
Adına Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü

Mehmet BALCI

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Hasan Ali POLAT

YAYIN KURULU

Hasan Ali POLAT

Hasan KARAÇAM

İbrahim YAZICI

Mustafa CENGİZ

Şahin ÖZEL

Adem TURAN

Ebru BOZ

TEMSİLCİLER

Çetmi | **Ahmet YAZICI**

Anamur | **Orhan CENGİZ**

Karaman | **Mehmet Akif AKKOCA**

Antalya | **Antalya Çetmililer Derneği**

Alanya | **Halis UÇAR**

İzmir | **Ali TOPKARA**

Bursa | **Hüseyin GÖKGÜN**

İstanbul | **Mustafa GÜÇLÜ**

GRAFİK-TASARIM

Hüseyin BAŞ - sayfabir.com

WEB SİTESİ : www.cetmililer.com

KAPAK FOTOĞRAFI : **Üzeyir GÜMÜŞ**

YAZI ve FOTOĞRAFLARINIZ İÇİN İRTİBAT

cetmininsesi@gmail.com

BAĞIŞ HESABI (IBAN)

Hesap Adı: Çetmililer Eğitim, Kalkınma
ve Yardımlaşma Vakfı

Vakıf Katılım Aziziye Şubesi

TR64 0021 0000 0002 1951 7000 01

ZEKAT HESABI (IBAN)

TR37 0021 0000 0002 1951 7000 02

ADRES

Çaybaşı Mah. Karaman Cad. Mesnevi Ko-
nutları No: 88/106 (Akyurt Market Üzeri)

Meram-KONYA

cetmililer_vakfi@hotmail.com

konya.cetmililer.vakfi@gmail.com

Tel: 0332 351 26 67

04 Çetmi'nin Sesi'nden...
Hasan Ali Polat

06 Vakfımıza Vefa Borcumuz
Mehmet Balcı

08 Çobanlık ve Çobanlarımız
Şükrü Karaca

15 Taş Duvarlı Evler
Nimetullah Uçar

16 Çocukluk Günlerimden
Ömer Aslan

22 Yuvaktaşıyla Konuşmalar: Koyak Muğarı
Nurettin Özel

30 Dağ Başında Bir Perşembe
Şahin Özel

36 Çelen Sohbetleri
Kavlamak

38 Baharda Yapılanlar
Niğmetullah Uçar

46 Bayat Şekerden Kalan Yalnızlığın Acısı
İbrahim Yazıcı

50 Sürdürülebilir ve Geleneksel
Yaşamın Kaynağı Çetmi
Ebru Boz

53 Köyümüze Gidelim
Halis Yazıcı

56 Aramızdan Ayrılanlar

58 Çetmi Çocuk
Ali Tuğrul Akkoca

ÇETMİ'NİN SESİ'NDEN

Çetmi'nin Sesi, geçmişimizin kültürel mirasını kayıt altına alarak gelecek nesillere aktarmayı amaçlayan; bu yolda emeği geçenlere ve destek verenlere teşekkür ederek, aynı azim ve vefa duygusuyla yoluna devam edeceğini ifade eden bir gönül hareketidir.

Hasan Ali POLAT

Değerli Çetmililer, kıymetli okuyucular,

Zaman, durmaksızın akıp giderken geride bıraktığı her hatıra, her iz ve her değer daha da anlam kazanıyor. İnsan, yıllar sonra dönüp geçmişe baktığında; yaşadığı toprakların, duyduğu seslerin, kullandığı kelimelerin ve paylaştığı hatıraların aslında bir milletin ortak hafızasını oluşturduğunu daha iyi idrak ediyor. İşte bu sebeple geçmiş kayıtlarına almak, bugünü değil, yarını da inşa etmektir.

Çetmi'nin Sesi olarak en büyük gayemiz; köyümüzün kültürünü, tarihini, geleneklerini, dilini ve yaşanmışlıklarını gelecek nesillere ulaştırabilmektir. Biliyoruz ki kültürünü muhafaza eden milletler, kimliklerini de muhafaza ederler. O sebeptendir ki her sayfamız, her satırımız, bu topraklara duyduğumuz vefanın ve taşıdığımız mesuliyetin bir tezahürüdür.

Başlamak yolun yarısıdır; hedefe ulaşmak ise sabır, emek ve

Fotograf: Ali Özel

istikrar ister. Bizler de bu şuurla çıktığımız yolda, imkânlarımız ölçüsünde çalışmaya ve üretmeye devam ediyoruz. Her sayımızı, geçmişten geleceğe uzanan bir kültür köprüsünün mütevazı bir taşı olarak görüyor; yarınlara bırakılacak en kıymetli mirasın köklerine sahip çıkan nesiller olduğuna inanıyoruz. Gayret bizden, muvaffakiyet ise Allah'tandır.

Bu sayımızın hazırlanmasında emeği geçen bütün yazarlarımıza; matbaa masraflarına verdikleri kıymetli desteklerle dergimize can suyu olan Sayın Mustafa Özele, Sayın Harun Akkoca'ya (*Baybir Proje Mühendislik ve İnşaat Ltd. Şti.*), Sayın Talha Gökgüne (*Elit İnşaat*) ve dergimizi sahiplenerek bugünlere ulaşmasında en büyük pay sahibi olan kıymetli okuyucularımıza gönülden teşekkür ediyoruz.

Geçmişten aldığımız ilhamı geleceğe taşıma gayretimizin, siz değerli okuyucularımızın desteğiyle uzun yıllar aynı heyecan ve samimiyetle devam edeceğine inanıyor; bir sonraki sayımızda yeniden buluşmayı temenni ediyor, hepinizi selam, saygı ve muhabbetle selamlıyoruz.

Mehmet Özel Sulu Boya Çalışması

ÇETMİLİLER VAKFI'NDAN...

VAKFIMIZA VEFA BORCUMUZ

İyiliği kalıcı kılan vakıf anlayışıyla hareket eden Çetmi Vakfı, yıllardır hemşehrilerimiz arasında birlik, dayanışma ve eğitim seferberliğinin öncüsü olmuştur.

Mehmet BALCI

Değerli kardeşlerim,

2 Mayıs 1995 yılında resmen kurulan vakfımızın öncelikle Çetmi kökenli ilkökul sonrası muhtaç ve başarılı öğrencilerin öğrenimlerine katkıda bulunmak, doğum, ölüm, hastalık, yangın ve evlenme gibi durumlarda ihtiyaç içinde olanlara yardım etmek, Çetmili ve Çetmi kökenliler arasında yardım ve dayanışmayı gerçekleştirmek, üyeleri ve Çetmililer arasında haberleşmeyi sağlamak gibi ulvi gayeler için resmen tüzel kişilik kazanarak görevine başladı.

Vakıfların da gerçek amacı; varlıklı kimselerle ihtiyaç sahipleri ve hayri hizmetlerin yerine getirilmesi arasında köprü vazifesi görerek toplumu merhamet ağıyla örmek ve sosyal dengeyi sağlamaktır. Bu yüksek duygu ve düşüncelerle Peygamber Efendimiz'den (s.a.v.) günümüze kadar pek çok vakıf kurulmuş, hayırdan yarışma duygusuyla hareket edilmiş, vakıflar aracılığıyla önemli hizmetler ve eserler meydana getiril-

miştir. Çünkü bu işin temelinde Allah'ın mükâfat vaadi vardır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayet edilen ve Müslim'de yer alan bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmaktadır:

“İnsanoğlu öldüğü zaman bütün amellerinin sevabı kesilir. Ancak şu üç şey bundan müstesnadır: Sadaka-i câriye, kendisinden faydalanan ilim ve kendisine dua eden hayırlı evlat.”

Sadaka-i câriye; insanların faydalanacağı ve varlığı devam ettiği müddetçe sevabı da devam eden hayırlardır. Camiler, mescitler, mektepler, medreseler, yollar, köprüler, çeşmeler ve her çeşit hayra hizmet eden vakıflar buna örnektir. Bu hayırları yapanlar, yapımına katkı sağlayanlar ve vesile olanların amel defterleri kapanmayacak, hayır hanelerine sevap yazılmaya devam edecektir.

Hz. Ömer (r.a.), Hayber'de elde ettiği çok kıymetli bir arazi hakkında Resûlullah'a (s.a.v.) danışınca Efendimiz: **“İster sen onun aslını muhafaza et, gelirini ise Allah yolunda vakfet.”** buyurmuş, bunun üzerine Hz. Ömer (r.a.) o araziye; fakirler, ak-rabalar, kölelerin azadı, Allah yolunda hizmet edenler ve yolda kalmış kimseler için vakfetmiştir.

Vakıf; kişinin kendi mülkiyetindeki malını kendi rızasıyla hayır hizmetlerine tahsis ederek ebediyen insanların istifadesine sunmasıdır. Hayırsever bazı hemşehrilerimizin bağışlarıyla kurulan ve bugüne kadar duyarlı kardeşlerimizin katkılarıyla varlığını sürdüren vakfımız, ne yazık ki arzu edilen seviyeye ulaşamamış ve beklenen ilgiyi görememiştir.

Bu yıl, 21 Ağustos 2026 Cuma günü Kurucular Kurulu Toplantısı gerçekleştirilecek ve vakfımızın yeni yönetim kurulu seçilecektir. Vakfımızla ilgili fikir ve düşüncelerinizi paylaşmanız, yönetimde görev almanız ve bu hayır hizmetine katkıda bulunmanız en büyük arzumuzdur.

Uzun yıllardır fedakârca görev yapan yönetim kurulu-muza teşekkür ediyorum. Sınırlı imkânlarla rağmen hemşehrilerimiz arasındaki dayanışmayı canlı tutmuş, Çetmi'nin Sesi dergisini yeniden yayın hayatına kazandırmış ve üniversite öğrencilerimizin burslarını aksatmadan ulaştırmıştır.

2025-2026 Eğitim-Öğretim Yılı içerisinde; Tıp Fakültelerinde okuyan 7 öğrencimize aylık 4.000 TL; Mimarlık, Mühendislik ve Hukuk Fakültelerinde okuyan 17 öğrencimize aylık 2.500 TL; Fakültelerin diğer bölümlerinde okuyan 45 öğrencimize de aylık 2.000 TL olmak üzere toplamda 1.300.000 TL burs verilmiştir.

Yönetim Kurulu adına bütün hemşehrilerimizi 21 Ağustos 2026 Cuma günü Çetmi'de yapılacak Kurucular Kurulu Toplantısına davet ediyorum. Toplantıya katılmanızı, fikir ve düşüncelerinizi paylaşmanızı ve vakfımıza sahip çıkmanızı gönülden bekliyoruz.

Fotoğraf: Hüseyin Alp Özel Arşivi

MEKTEBİN ÖNÜ'NDEN...

ÇOBANLIK VE ÇOBANLARIMIZ

Çobanlık, Çetmi'nin dağlarında sadece bir meslek değil; sabrın, emeğin, emanetin ve köy kültürünün nesilden nesile aktarılan en kıymetli miraslarından biriydi.

Şükrü KARACA

Çobanlık mesleği, sanıldığı kadar kolay bir zanaat değildir. Bu meslek yaşanarak, hatta “Usta-çırak” ilişkisi ile öğrenilir dersek, doğrudur. İşin başlangıcı, aslında “Lökü” gütmekle oluşur. “Lökü”, Dağ-Bayır dolaşamayacak kadar aciz ve sürüye dahil olamayacak kadar yaşlı ve alık “Küçükbaş” hayvanlara denir.

Çoban olduğun canlı mahlûkatlardan “Büyükbaş” olanları, yani At, Katır ve “Sığır” cinsinden olan Öküz ve İneklerin çobanlığı bir başkadır; “Küçükbaş” hayvan olarak nitelendirilen Koyun ve Keçi çobanlığı ise bir başkadır. Bunların ayrı ayrı hususiyetleri vardır.

Meselâ “*Davar*” cinsinden olan Koyun ve Keçi çobanlığı da, aslında birbirinden ayrılmaktadır; çünkü bu iki tür canlı varlıkların karakterleri birbirine benzemez! Mesela Koyunlar uysal tabiatlı, fakat Keçiler ise, inatçıdırlar. Yaz sıcaklarında Koyunlar midelerini doyurmak için kesinlikle otlamazlar; diğer bir ifade ile yayılmazlar. Tam aksine bir ağacın gölgesinde, şayet ağaç yoksa birbirinin arka bacaklarının arasına kafalarını sokarak güneşten korunurken, dinlenirler. Ta ki, kavurucu sıcaklık geçip serinlik başlayınca kadar bu şekilde kalırlar. Serinlik başlayınca da, yani ikindiden sonra da otlamaya başlarlar. Öyle ki, geceleri bile otlanıp beslenirler. Keçiler, Koyunlar gibi değildir; keçi sabahın erken saatlerinden başlayarak, akşamın geç saatlerine kadar otlamaktadır. Haliyle arada istirahat ettikleri de unutulmaması gereken bir gerçektir.

Büyükbaş hayvanların yani At ve Katırların çobanlığı da, ayrı bir meslektir. Çünkü dayanıklı hayvanlar olduğu için, sürekli koşarlar. Bunları da bir arada tutan, veyahut da sevk ve idare eden “*Aygır*” ve “*Beygir*” tabir ettiğimiz hususi hisse sahip, zor zapt edilen yaratılıştaki, özellikle binek ve yük için kullanılan bu varlıklar, ayrı bir çoban türüyle idare edilirler.

“Büyükbaş hayvan” tabir edilen “*Sığır*” cinsinden “*Öküz*” ve “*İnek*”ler, tabiatları icabı, ağır hareket ettiklerinden dolayı, sevk ve idaresi diğer varlıklara oranla çok daha kolaydır. Şurasını da unutmamak gerekir ki, özellikle Temmuz ve Ağustos sıcaklarında bu iki varlığa dadanan “*Böğele*” tabir edilen büyükçe bir Arı, bu varlıkların arka kısımlarından üzerlerine, konup, vücudundaki iğneyi, Öküz veya İneğe batırıp soktuğunda, zavallı hayvanlara tahammül edilmez yakıcı bir acı verdiği için, saklanabilecekleri bir “*Eğrik*” veya “*Dam*” bulup içine girinceye kadar, bütün kudretleri ile delirmişçesine koşmaya başlarlar. Bunun haricinde gayet ağır hareket ettiklerinden, bunlara çobanlık yapmak kolaydır.

Kış aylarında sadece Keçilere çoban gerekir: bunun haricinde diğer hayvanlara ihtiyaç duyulmaz. Mart ayından itibaren, Koyun ve Keçi çobanları, yeni doğan “*Kuzu*” ve “*Oğlak*”ları, yürüyemediklerinden dolayı, bu sevimli yavruları içerisine koymak için yanlarında “*Torba*” ve “*Heybe*” bulundururlar. Çünkü bu canlıların “*Yavrulama*” dönemidir. Heybe ve Tor-

balar Kuzu ve oğlaklarla dolunca da, çobanın yanında binek olarak bulundurduğu “*Merkeb*”in üzerindeki “*Semer*”in ön ve arka “*Kocacık*”larına asarak, akşam vakti köye getirip, sahiplerine teslim eder. İşte çobanın, ve çobanlığın vasıflarından birisi de budur.

Mesleğin asıl özellikleri ise, kendisine teslim edilen bu hayvanların otlamasını sağlayıp, karınlarını doyururken de kurda kuşa yedirmeden, yarlardan uçurmadan emaneti teslim etmektir.

“*Çoban*”lığın bir hususiyeti daha vardır ki, bu bütün insanlığa şamil olan bir özelliktir; “*Doğru sözlü*” olmak!

“*Koç katımı*” deyiminden de bahsetmeden geçemeyeceğim.

Celil Akboğa

Fotoğraf: Ahmet Yazıcı

Ali Aslan (Hüsem)

Fotoğraf: Ömer Aslan

Fahri Demirlenk

Fotoğraf: Ahmet Yazıcı

Kasım ayı içerisinde, koyunların yavru (*kuzu*)ya gebe-hamile kalmasını sağlayan bir tasarruftur. Bu zamanda, yetişkin koyunun Koç ile samimiyeti, arkadaşlığı başlar; aralarında bir meşk oluşur. Şubat ve Mart ayı gelince de, ince sesleri ile Kuzuların sesleri, sahiplerinin neşesine neşe katar. O çaresiz yavruları soğuk ahırlardan bulunduğumuz odaya getirerek “*Sele*”nin altına koyar, bir yandan da ısınmasını sağlardık. Tabi ki, yavrusunun yanından alındığına üzülen Koyun, insan yüreğini dağlarcasına acı acı melemeye başlar.

“*Koç katımı*” günlerinde, mahalle çocukları olarak “*Dekecik-Tekcik*” oyunu ve eğlencesi oynandığı gibi, asıl “*Dekecik*”, Çobanlar oynarlar. Çobanların “*Dekecik*” oyunu, iki üç kişiden oluşan ve içlerinden birisinin yüzünü bacalardan alınan “*İs*” ile boyayarak, esrarengiz bir hava verilir; diğerleri ise, omuzlarında birer “*Heybe*”, mahallelerde kapı-kapı dolaşarak, komşuların vermiş olduğu yiyecek maddesini (*Buğday, Darı, Nohut, Patates, Ceviz, Üzüm, Çıtlık vs*) heybelere doldurur, üç-beş gün sonra da “*Ferfene*” yapıp yerlerdi. Bu oyun, Türk Milletinin tâ Ortaasya’dan Anadolu’muza taşıyıp geldiğimiz “*Orta oyunu*”dur. Eğlenceli oluşu kadar, milli dayanışmayı, birlik ve beraberliği de sağlamakta, bereket de getirmektedir.

Nisan ayının içinde, Mayıs başlarında Kuzuları bahçe arasına götürmek de, çocuklar için çobanlığın ilk A-B-C’si dir.

Daha önce “**ÇETMİ’nin SESİ**” Dergisi’nde yayınlanan “*ÇETMİ’DE KIŞ GÜNLERİ*” adındaki yazımızda temas ettiğimiz gibi, Keçi çobanları, kendisine emanet edilen sürüyü, Kış günlerinde, “*Asarcık*” isimli mevkide bulunan “*Çardak*”larda barındırıp, havaların kısmen güneşli zamanlarında “*Pelit*” yaprakları ve “*Çam-Lâdin*” pürleri yemeleri için dağlara götürüp, karınlarını doyurmalarını sağlardı. Koyun ve Keçi sürülerine “*Çoban*”lık yapanlar, genelde “*Babadan-oğula*” bu mesleği icra eden şahsiyetlerdi.

Bu çobanların en başında, köy yerlerinde bilinen lâkaplarına göre “*Tütü Hasan (Hasan Güder)*”, “*Hüsem Omar (Ömer Aslan)*”, “*Takavid Ahmad ve Yusuf – (Ahmed Demirlenk)*”, “*Eyüp (Eyüp Akboğa)*” belli başlı meşhur çobanlarımızdır. Şimdi ise,

Hasan Akboğa

Fotoğraf: Ahmet Yazıcı

kanaatimce zâten Keçi-Koyun besleyen olmadığı için, “Çoban”lık mesleği de tarihe karışmış vaziyetde dir. Veyahut, var ise de, olanlar yukarıda isimlerini saymaya gayret ettiğimiz aziz şahsiyetlerin evlâtlarıdır.

Çobanlar “Pelit”, “Alıç”, “Armud”, “Dışbudak” ağacından, şayet bulamamışsa “Ardıç” ağacından daha ilk günden itibaren kendisine en büyük yardımcı olacak olan bir sopa, yani “Çoban Değneği” hazırlarlar. Bu değnek, yüksek sesle bağırarak çoban tarafından sürünün bir tarafına fırlatıp atılınca, Koyun ve Keçilerin dağda gitmesini istediği tarafa doğru yönlendirmesini sağlar. Bir başka vazifesi de, kendisine dayanak olmasını sağladığı gibi, yırtıcı mahlûk olan “Canavar-Kurd” a karşı da müdafaa “Silâh” ı olarak kullanılmaktadır.

Çoban Değneği üzerinde “Çentik”ler görülür ki, bu da sayısına göre, kaç gündür çobanlık yaptığının işaretidir.

Çoban denir ve çoban durulur da, dağlarda iken yanında kendisine “yoldaş”lık eden “Karabaş” veya “Çomar” olmaz mı. Boyunlarında “Bukağı”ları ile, pek de heybetli olur, art niyetli insanları ve canavarları aslâ sürünün yanına yaklaştırmazlar.

Sahiplerine sadık bu dostlar, bir parça ekmeğe; akşamları da birazcık “Yal” a Davar sürüsünün yanında talim ederler. Yeri gelmişken çok beğendiğim ve bana yol gösteren bir “Ata Sözü” müzü de arz etmek isterim:

“Yal vakti İt’den, Yem vakti At’dan sakımacaksın”

Yaz aylarında çobanlar, gündüz otlatmış oldukları Davar sürüsünü, akşam üzeri ücreti mukabilinde, sabah ezanı vaktine kadar, bir köylünün tarlasına yatırır. Buna “Ters vurdurma” denir; yani hayvanların o tarlaya gübrelerini bırakmasını sağlar.

Koyun ve keçilerin tarlaya yatmalarını sağladıktan sonra, Çoban da uygun (stratejik) bir yere kendi yatağını hazırlayıp yatar. Fakat, minderin altında kalan yumruk büyüklüğündeki taş veya “Tezek (Kese)”leri temizlemez! Çünkü minder altındaki bu yuvarlak nesneler, çobanın rahat uyumamasını sağlar. Şayet rahat uyursa, sürüye gelecek olan Kurt gibi yırtıcı hayvanların uzaklaştırılmasını sağlayamaz. Kısacası, yatdığı yerde rahat etmemelidir ve derin uykuya dalmamalı ki, zaman zaman uyanıp sürüyü kontrol edebilsin. Çoban uyanınca da, bir iki kez Koyun ve Keçileri yattıkları yerden ayağa kaldırır ki, kalkınca da dışkılarını rahat bıraksınlar ve tarla gübrelenmiş olsun. Bugünün Devlet idarecilerinin, bundan ders alması gerekir!

Sabah vakti yeniden Davar sürüsünü ayağa kaldırır, On-on-beş dakika beklettikten sonra da yayılması-otlaması için yaylaların yolunu tutar. “Kuşluk vakti” dediğimiz bir zamanda, “sağılır” Koyun ve Keçilerden sütlerini sağdırmak için, davar sürüsü “Oba”nın uygun ve Pınar-Çeşmeye yakın bir yerine getirir ve Koyun ve keçi sahipleri de gelerek, bu hayvanların

Fotoğraf: Hüseyin Alp Özel Arşivi

Baki Bozdemir

Fotoğraf: Hasan Darcan

sütlerini sağlar. Davar sürüsünün Obaya gelme zamanında, Kuzu ve Oğlaklar, anneleri ile buluşup sütlerini emmemeleri için, oba içleri ve etrafında otlamakta iken, mal sahipleri tarafından “Çelki” dediğimiz etrafı yüksek duvarla ve çalılarla çevrili bir barınağa kapatılırlar, tâ ki yavruların annelerinin sütleri sağılncaya kadar. Sağım işlemi bitince de, Çelki de bekletilmekte olan Kuzu ve Oğlaklar serbest bırakılınca da, zaten Annelerinin kokularını çoktan almış olan bu yavrular, ciğerleri yanık anneleri ile buluşup kavuşmak için var kuvvetleri ile koşuşmaya başlarlar. Ortalık Kuzu ve Koyun, Oğlak ve Keçi melemeleri ile inler durur. Bu meleşmeler, birbirlerine kavuşuncaya kadar devam eder. Kuzu ve Oğlaklar annelerinde kalan sütleri içince, ortalık “Süt-Liman olur”.

Burada pek ehemmiyetli bir hususu da belirtmek yerinde olacaktır: **“TAMGA - Damga”** ve **“EN”**

Türk milletinin kadim tarihinde ehemmiyetli bir yâri olan bu işaretlerin mânâsı “Kutlu” ve “mukaddes”dir. Her ailenin kendine mahsus bir Damgası “Tamga” vardır. At-Katır gibi hayvanların tırnak “Toynak” ve kulaklarına “Dağlama” (“Atlara ve başka hayvanlara vurulan dağ, dağlama”. Besim Atalay, Divanü Lügat-it Türk Tercümesi, C: 3, S. 153) usulü ile (bâzen de arka kaba bölgelerine); küçük başlar olan Koyun ve keçilerin de kulaklarına Bıçak ve Makasla keserek, aileye mahsus (Oyuk, Kesik) gibi bir işaret bırakılır. Bizim aile “En-Tamga”mız, hayvanın sağ kulağının arka kısmından, orta kısma yakın bir yerden

ceket düğmesi büyüklüğünde bir oyuk açılmak suretiyle yapılmış olurdu.

Bu tamgalar aslâ kaybolmaz, hayvanların sahipleri tarafından tanınmalarını sağlamış oluyordardı.

Koyun ve Keçilerin yavruları ile olan bu geçici hicranları, Haziran ayının sonlarına kadar sürüp gider. O günlerden sonra da, ap-ayrı bir hayat başlar. Koyun ve Keçiler ayrı bir çoban tarafından, Kuzu ve Oğlaklar da bir başka çoban tarafından güdülmeye başlar. “Oğlak çobanı”nın işi çok daha zordur. Bu ele-avuca sığmaz küçük yaramazları disiplin altına almak öyle müşkül ki, tarifi imkânsız desek yeridir. Bu devre, Kasım ayına kadar devam eder. Bundan sonra her iki tür bir birine karıştırılır. Yani, Oğlak ve Kuzular 6 ile 8 aylık olmuş, Oğlaklar “Çebiç” ve Kuzular da “Toklu”luk dönemi başlamış olduğundan, birbirine karıştırılır.

“Tarım toplumu” olan Köy ve göçebe hayatının bir parçası olan “Hayvancılık” ve “Çobanlık” mesleği de, şehir hayatı ve sanayileşmenin baş döndürücü hızı karşısında giderek yok olup gitmektedir. Bu da bir başka problemi hayatımıza sokmaktadır; hayvanî gıdalardan mahrumiyet neticesinde sağlıklı beslenememe!

Ulu Tanrı’m encamımızı hayr eyleye. Ayağımıza Taş, sırtımıza Güneş değmeye.

Fotoğraf : Yusuf AVCI

Taş Duvarlı Evler

Çetmi'de evlerin üstü toprak dam
Kenarlara taşan çelenler vardı
Emeğe dayalı ilkeldi yaşam
Damların üstüne hayvan çıkardı

Binaların dışı hatıllı duvar
İki kat olarak yapılıyordu
Damların üstünde delikleri var
Saman samanlığa katılıyordu

Alt katta hayvanlar üstte insanlar
Birlikte yaşırdı aynı binada
Yardımlaşıyordu komşu olanlar
Ev arası boşluk yoktu arada

Kışın kar yağınca dam kürünecek
Yağmur yağdığında yuvulacaktı
İmece usulü iş görülecek
Sıcak ilişkiler kurulacaktı

Taş duvarın içi çamurlanarak
Üstüne ak toprak çalınıyordu
Üstü ağaçlarla pardılanarak
Toprak dökülerek kapanıyordu

Tabanı beynezdi çullar serilir
Belge'de zahire üstünde yatak
Ağaçlar arası kiriş gerilir
Ahırdan çıkacak direk olacak

Ocakta yakılan odunlar ile
Ekmek pişirilir yemek yapılır
Kapılar açıktı gerek yok zile
Komşular gelince hemen açılır

Guzine sobanın üstünde demlik
Fırın bölümünde tomata olur
Bir kenarda durur orakla ellik
Odun yaracaklar baltayı bulur

Tuvalet dışarda banyosu yoktu
Leğenlerde çimdik suyunu döktük
Ellerimiz çatlak yüzler soluktu
Sokakta, tarlada, dağda büyüdük

Niğmetullah böyle evde doğmuştur
Küplü evi gördü ocağı yaktı
Kar da kürümüştür dam da yuvmuştur
Çebice pür verdi ahıra baktı

Niğmetullah UÇAR

ÇOCUKLUK GÜNLERİMDEN

Bazı hatıralar yıllar geçse de hafızadan silinmez; aksine zaman geçtikçe daha da kıymetlenir. Ömer ASLAN (Yerli John Wick), bu yazısında çocukluk yıllarının zorluklarını ve yayla hayatının unutulmaya yüz tutmuş güzelliklerini, hem tebessüm ettiren hem de hüznlendiren bir üslupla kaleme aldı.

Ömer ASLAN

5 Haziran 1995. Günlerden pazartesi.

Elli kiloluk ileş gibi köy yorganının altında sağa sola dönmemin imkânı yoktu. Yorganı zorla kafamın üzerine çekip kafamı içine gömdüm. Yorganın dışı buz gibi. Neredeyse dışına kırağı düşmüş. Ebem, anama düğün hediyesi olarak vermiş. Mis gibi bir yorgan. Ama soğuktan nem kokuyordu.

Haziran ayında olmamıza rağmen yorganın altında zangır zangır titriyordum. Bir yandan da sabah olsun istemi-yordum. Çünkü rezillik başlayacaktı.

Bubamın çelkideki davarlara sövüşü uzaktan uzaktan kulağıma geliyordu.

“Buynuzunu gırarım bak, geçi!” deyip geçiye vurduğu çıpkının sesi ve ardından geçinin beğirisi kulağıma geliyordu.

Gafamı hafifçe yorganın dışına çıkardığımda, anamın sırtında getirdiği pelit çalılarını diziyle kırmaya çalıştığını görüyordum. Elindeki kibrit ile ocağı yakmaya çalışıyordu.

“A belasını veresice, bi dutmadı getti. Gözlerim dumandan kör oldu.” deyip derin derin nefes alıyor, ocağı üflüyor, odunların yanıp tutuşması için uğraşıyordu. Evin içi duman olmuştu. Gözlerini açamıyordu. Bubam dışarıdan bağıırıyordu:

“Goyz, garı! Duz torbasını bi getir. Duvar da gataranın yanında dedete asılı. Getirde çebicin ayağına bi sürelim, yarasına gurt düşmüş.”

Anam ocağı yakma derdindeydi.

“Çebici de yoğola, dedetesinin de Allah belasını vere, bisesi de yoğola...” diye söylenmeye başladı.

Bubam duydu herhâlde.

“Ulan avrat, çenenı bi gapat! Delirtme benı. Getir çabık hendeğini!”

“Tamam, geliyorum.” diye anam yine söylenerek kalktı.

Duvardaki biseyi almak için uzandığında anam ayağına bastı. Acıdan seneldim galdım.

“Alüüüü ana! Ayağım gırıldı!”

Anamın zaten canı burnunda... Ateşi mi yakacak, çayı mı demleyecek, davarlara mı yetişecek, ineği mi sağacak, geçinin ayağı mı sarılacak...

“Ulan guzum, galksana! Öylen oldu.”

Bubam dışarıdan bağıırıyor:

“Goyz garı! Nerde galdın? Hendeği çocuğu da uyandır. Geçinin başını tutsun.”

Saat sabah beş kırk beş.

“Ana, az daha yatayım.”

“Galk guzum. Daha okula yetişeceksin.”

dedi ve yorganı üzerimden çekti.

Bi kokuladı yatağı.

“Ecel çarpasica! Gene mi çöldürdün? Daha dün yıkadım örtüyü. Gurumadan gene mi çöldür-

dün? Galk çabık. Buba görmesin.”

Elimi yüzümü övceleyerek yataktan galktım. Eşortman ne gezer... Ayağımda çorap; onun da baş barnağı delik. Üstümde dizleri ve arkası yamalıklı pontul. Önü zaten çöldürmekten harita gibi olmuş.

Gece yağmur yağmış. Damın üstüne yaylun serselerde, pardıların arasından hep su akmış. Her yer çamır. Çulu gıvırmış toplamışlar. Ocak tam tutmamış, duman tüter.

Anam bir yandan bağıırır:

“Çabık elini yüzünü bi yu. Şeytan çarpar.”

Buz gibi havada evin önüne çıkıp ırbığın yanına zangırdayarak vardım.

“Ana, bunda su yok ki.” dedim.

“Ulan guzum, her şeyi ben mi yapayım? Yörü, gök fıçıyı da al, guyudan doldur gel.”

Ulan, güne böyle başlamak nasıl bir duygu...

“Ben böyle işin...” deyip ana avrat aklımıza ne geldiye se saydırdık içten içe, sessizce.

Helkeyi guyudan çekerken ip kırıldı, helke içine getti.

“Buba, buba! Helkenin ipi goptu. İrbığı dolduramadım.”

“Tamam güzel evladım, sorun yok. Sana bir şey olmasın yiğidim.” diye bir şey beklemek çok saçmaydı.

“Ulan, bi işi de adam akıllı yapsanız olmaz mı? Çabık buraya gel. İnekleri yarşalanına bi sür gel.”

İrbığı, fıçıyı koyup eve doğru koşarak geldim.

İnekleri yarşalanına sürerken Keleş garısı:

“Gülü, benim ineği de sürüver gel. Ocakta süt var.” dedi.

“Olur, gelince.” dedim.

Fotoğraf: Ömer Aslan

Gayfeci Abdırâhman garısı da:

**“Gülü, benim ineği de sürüver. Dizlerimden ge-
debildiğim yok.”** dedi.

“Olur, gelince.” dedim.

O sırada Ahmadıldan bir inek gelmiş, bizim ineği süstü. Ayıramadım.

Oradan Gayfeci garısı bir yandan, Çilek Mustafa'nın garısı bir yandan bağırırlar:

“Ulan Gülü, hendeği ineği bi ayır!”

“Gelince ben nasıl ayırayım?” diye bağırdım.

“A yözek daşı bi vursana!” dedi.

Ta yokarıdaki tepeye inekleri sürdüm, geldim.

Babıcın altında iki kilo çamır var. Daşlar gaypıncak. Anam aşağıdan bağıyor:

“Ulan guzum! Çabık gelsene. Çayını iç, okula gedeceksin çabık.”

Koşarak eve geldim. Obanın diğer çocukları okula gitmek için hazırlanmış, yola çıkıyorlar.

Eve geldim. Sofraya oturdum. Anam elime bi keş dürü verdi.

“Ana, bi çay döküver.” dedim.

“Ulan guzum, çabık!” dedi. **“Çay may galmamış zaten.”**

Anam çaydanlığı kaldırdı, eyce sınırdı. Dibinden az bi dem ciriledi. Üstüne gompile su döktü. Alabulanık bi şeydi.

Bardaktan bir yudum aldım.

“Ana, bu ne Allah aşkına?” dedim.

“Guzum, çabık! Arkadaşların köye varası oldu. Yetiş onlara. Akşam geldiğinde sana demleyivereyim.” Bubam dışarda davarı salacak. Anama seslendi:

“Goyz! İrbık nerde?”

Anam cevap verdi:

“Yok mu endeğillerde?”

Anam bana dönüp:

“Guzum, sen ırbığı getirmedi mi?”

“Yok ana, geyunun yanında goydumudu.”

“Ulan guzum! Orda ırbık mı gonur? Bi alan olur, mallar geyuya filan düşürür.”

diye bana bağırdı. Hızlıca sofranın başından kalktım. Arkası yirilmiş lastik babıcı ayağıma soktuğum gibi, elimde keş dürülü ekmekle köye, okula doğru koşmaya başladım.

Bubam arkamdan bağırdı:

“Loyn! Gederkene gatırları al da sikkesinden daş dibeğe çak da öyle get okula.”

“Buba, geç galdım zaten.” deyip köye doğru koşmaya başladım. Bubam ardımdan saydırdı bir iki. Tandır çukurundan koşarak köye doğru gelirken Ahmadıda oğlak süre geden kadınlara denk geldim. Oğlaklar benden korkup yoldan aşsağı gedince kadınlar bağırdı:

“A ermanı tohumu! Yavaş getsene. Oğlakları gorkuttun. Nahıl çevireceğim ben bunları? İkinci burdan geçerken gışlarını gıracağım, belasını veresice!”

Kim takar o lafları... Umurumda bile değil. Bir an önce okula yetişmeliyim.

Koşarkana ökçemden sıçırayan çamırın yarısı depemden aşıp benden öne geçiyor, cıvık yerlerde ise ökçemden kalkan çamır olduğu gibi sırtıma yapıştırdı. Paçalar zaten çamıra böyenmiş. Ayaklarımın altı cıbarırdı.

Değirmen yanna kadar gelmek iyi ama o biçeycik yokuşu çıkmak ızdırıp.

Hayvanları, geçileri olmayanlar genelde benden erken gelirdi okula. Köyde oturanlar için zaten hayat lükstü.

Okul kapısından girerken Çavuşların Ahmet kapıda karşılardı bazen bizi.

“Ulan yeğenim, böğünde mi geç galdın?”

“Dayı, ta yayladan geldim.” derdim.

Sağ olsun, bazen orda bir iş bulur, yanında az yardım etmiş gibi gösterir, sınıfa beraber girdik.

“Hocam, bu bana yardım etti, ondan geç kaldı.” derdi.

Dayaktan kurtulurduk.

Ama bu sefer dedi ki:

“Ulan yeğenim, her gün her gün de böyle yapmam ki.”

Andımız söylenmiş, İstiklâl Marşı söylenmiş, herkes sınıfta. Okulun içine doğru giderken Ahmet Dayı seslendi: **“Babiçlerindeki çamırı sil de öyle gir yeğenim içeri.”**

Korkarak kapıyı çaldım. **“Gir!”**

sesini duyunca sınıfa girdim. Öğretmenle göz göze geldim. **“Nerde kaldın oğlum? Ders başladı.”**

“Öğretmenim, yol çamurlıydı. Zor geldim.”

“Diğer arkadaşların da o yoldan geldi. Yayladan gelen var mı?”

diye sorunca, yayladan gelen öğrenciler:

“Ben geldim öğretmenim.”

“Ben de geldim öğretmenim.”

diye el kaldırıp gururla yarışarlardı.

“Nerelerde oyalandın sen?”

“Valla öğretmenim, oyalanmadım.”

“Aç bakalım elini.” dedi.

İki bir elime, iki de diğer elime tahta cetvelle vurduğunda gözlerimden bulgur gibi yuvul yuvul yaş akmaya başladı. Sınıftan biri el kaldırdı: **“Öğretmenim, ben de**

yayladan geldim. Hem de zil çalmadan yirmi dakika önce buradaydım.”

Çocuğa baktığımda, gözlerimden akan yaşla içimden şunları dedim:

“Ulan yapma be arkadaşım... Sizin davarınız, ineğiniz yok. İki keçiniz var, onu da çobana katarsınız. Ben ne rezillikler çekiyorum. Bunları sanki bilmiyor musun?”

Öğretmen bana bakarak: **“Bak, gördün mü? O da yayladan gelmiş. İsteyince oluyormuş. Aç bakalım tekrar elini.”** dedi.

İki cetvel daha vurdu.

Ellerim cıvardı. Bir zehir çöktü avuçlarıma.

İki elimi bacaklarımın arasına sıkıştırıp yerime ağlayarak geçerken öğretmen seslendi:

“Nereye gidiyorsun? Tahtanın yanında ders bitinceye kadar tek ayak üstünde dur. Erkeksen öğretmene karşı gel.” Zaten yayladan, yırtık altı incelmış babıçla altı kilometre koşarak gelmişim. Ayaklarımın altı yanıyor acıdan. Bir de avuçlarım acıdı. Gözlerimden yuvul yuvul, bulgur gibi yaş akıyordu. İrezil oldum. Utan-cımdan kimsenin yüzüne bakamıyordum.

Ahmet Coşkun sırada oturuyordu. Göz göze geldim.

Bana acıyarak ve üzülerek bakıyordu. Ciğeri acımişti, belliydi. Benim acımı hissetmişti sanki. Onun o bakışlarındaki mana, acımı birazcık azaltmıştı.

Öğlen yemeği ne gezer...

Akşam olunca yaylaya bir an önce varmalıydım. Anam: **“Erken gel. İnekler gelmezse yarşalanından sürüp geleceksin.”** demişti.

Asarcığa geldiğimde herkes yüzerdi. Eğer yüzersem geç kalırım, geç kalırsam bubam ya döver ya kızar diye yüzmeyen yaylaya gederdim. Ulan, akranlarım Asarcık'ta, Çataldaş'tan akan suya atlarken içim gederdi.

Yaylaya yorgun bitkin varırdım. Endeği Ahmadılı çıkmak tam bir işkence. Yörüyecek hâl kalmazdı. Yorgun ırgın Ahmadıl Yaylası'nı geçerken pelitlerin arasından üç dört kişi bağardı: **“Loyn! Sen sabah bizim oğlakları neye gorkuttun? Anama sövmüşsün.”**

“Valla sövmedim ben.” desem de kafamın yanından daşın biri mermi gibi sıyıldı geçti.

“Ay anacığımmm!”

diyerek yaylamıza doğru ben bir koşmaya başladım. Öyle böyle değil... Yolda bir de Yaşar'ın çoban köpeği ile Toman'a Yusuf'un çoban köpekleriyle karşılaşmayayım mı?

Keşke o günler gelse de her gün gattırları sulasam...

Keşke o günler gelse de her gün inekleri sürsem...

Keşke o günler geri gelse de her gün guyudan su doldursam...

Keşke o günler geri gelse de o çoban köpekleri beni kovalasa...

Fotoğraf: Hasan Darcan

Onlar da oyandan havlamaya başladı. Endeği havlayan köpeklerin dişleri Dal Mustafa'nın hizar bıskısı gibi keskindi. Köpekler hırladıkça ağzından akan salya yere kadar süniyordu.

"Ay anacığım!" diye göğe doğru bağarmaktan başka çarem kalmadı.

Yokarı yandan Yusuf Dayı: **"Eniğim, eyt... üyt..."** diyerek deyneği bi saldı.

Köpek sızılarak benden uzaklaştı.

Ahmadıl ile Tandır Çukuru arasındaki yaşadığım adrenalin ve korku bana ömür boyu yeterdi. Daha obaya girmeden bubam bağırdı:

"Loyn! Yokarı yandan gel de gatırları sikkesinden sök, sula da öyle gel."

Gatırının da, sikkesinin de, yularının da...

Yaylasının da...

Akşam oldu.

Anam çay demlemiş.

Gene bi keş dürdüm.

Isırırken uyumuş galmışım.

Gulağım da bir ses duyulmaya başladı.

"Avrat! Hendeği çuvaldan ineğe az köspe gatta getir. İnek böğün bi hoş."

Anamın mırıltı sesleri de bir yandan kulağıma gelirdi. **"İneği de yoğola... Köspesinin de hayrı gele... Ören galasıca..."**

Annem tasa köspeyi katıp ala garanlık evden çıkarkene ayağıma bastı.

Acıdan seneldim galdım.

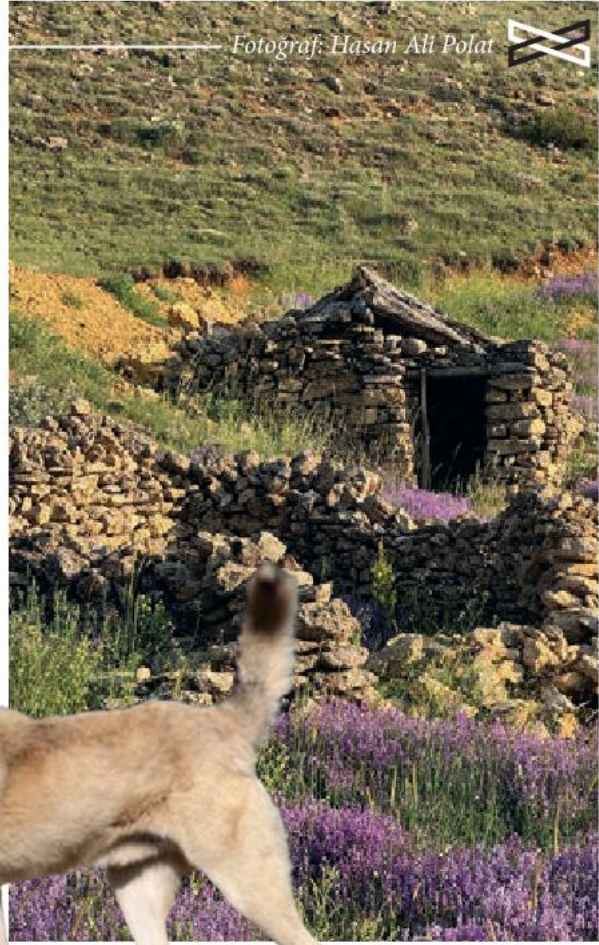
"Alüüü anaaa! Ayağım gırıldı!"

"Guzum, öğlen oldu. Çabık bir galk."

"Ana, az daha yatayım."

Yorganı bi çekti.

"Loyn! Bu koku ne? Gene mi çöldürdün? Daha dün yıkadım bunları. Gurumadı bile. Ecel çarpasıca! Zaten yaylada su mu var? Galk çabık."

Yaylasının da...

Yorganının da...

Geçisinin de...

İneğinin de...

Ama bir şey itiraf edeyim...

Ben o günleri çok özledim.

Konuşacak çok şey var ama dertleşecek, beni anlayacak bütün büyüklerimiz göç etti diğer dünyaya.

Ben çok özledim o günleri.

Hem de çok...

Yaylamızda otuz sekiz hane vardı.

Şu an Tandır Çukuru'nda bir tane bile hane kalmadı.

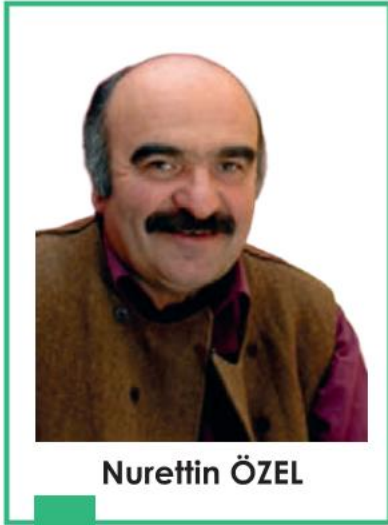
Vefat edenlerin hepsine saygı ve rahmetle...

Ruhlarına Fâtiha.

YUVAKTAŞIYLA KONUŞMALAR: KOYAK MUĞARI

Nurettin Özel, yuvak taşı üzerinde canlanan yetmiş beş yıllık hatıralar eşliğinde; eski Çetmi'nin yoklukla sınanan imece ruhunu, kaybolan geleneklerini ve derin komşuluk bağlarını vefalı bir dille gözler önüne seriyor.

Nurettin ÖZEL

Yuvağın üzerinde

Sekiz yaşında bir çocuğum; Tıkır Cafer'in damında yuvağın üzerine oturmuş, boş boş etrafa bakıyorum. Üzgünüm, Babam Molla Osman Hacı Ali öleli daha bir ay bile olmamış. Topal Şükrü'nün karısı, Döşü Ahmet'in hanımı Döşü Havva ile karşımda evinin önünde oturmuş konuşuyorlar. Ama dedikodu sanmıyorum, çünkü Döşü Havva'nın yüzünden hiç eksik olmayan gülümsemesi ara sıra sese dönüşüyor, ikisi de gülüyorlar sonunda.

Döşü Mehmet, kardeşi Mustafa'ya yağlık üzerinde katır düzmüş, ucuna kabara çakıyor. Ayvat, Kadı Oğlunun Recep'in damında katır döndürüyor çocuklar. Dukkuk döndüren de var. Dukkuk zaten katırın benzeri; iki tarafı da sivriltilip kabarılanmış, ortasında bırakılan düz kısma ipi sarıp da fırlattın mı toprak damın üzerine süzüle süzüle dönüyor.

Ehtiyarların damında bir grup kadın oturuyor. Efe Kızı Mustafa'nın evinin önünde Gumru, sabah akşam kırıdamadan ölü gibi yatıyor. Topçu Meryem'i ona yemek veriyor diye duydum. Topkara Mehmet, Bayram, Topçu Hala, Diken Kuşu geyesiliğin önünde bir şeyler konuşuyorlar.

Yan tarafımda Ayvat merdivenlerden başını gösterip damda oynayan çocuklara, tatımsı konuşması ile küfür-lü bir şekilde azarlıyor: "Aşağı toz dökülüyor, başka yerde oynayın!" Keko Hasan, Zeybek Mustafa, Tat Osman Mustafa, Kadir Hasan'ın Kadir, Nasıf odasına doğru kaçıyorlar. Yine de kimsenin umurunda değil; Nasıf odasının önünde Ayvat'ın eve dönmesini bekliyorlar geri dönmek için.

Ezan vakti

Nasıf Hasan'ın damında ve Hacı Süleymanların damında oynayan yok. Ellez Mehmet'in evinin altında Ellez ve Ellez Mehmet, şalvarlarını diz kapaklarına kadar toparlamış, ağaç tekne içinde şalvar tepiyorlar. Gizir Hüseyin elinde koca bir kevgirle, çıplak ayaklar arasında keçeleşmeye yüz tutmuş şalvara sıcak su döküyor. Şalvar tepilecek, sonra dibek ya da Gölükçü Hasan'a gidecek şalvar ya da ceket olması için.

Ezan yakın galiba; önce Topçu Mehmet. Hacı Osman Mehmet'in demir uçlu bastonlarının sesi geliyor Hacıali Hüseyin'in evin altından. Irza Kamil, Eresil Hüseyin, Eresil Musa, Eski Hacı Osman, Kuş Kapan, Kalaycı Hüseyin bir bir camiye doğru yol alıyorlar.

Gizir Mehmet evin önünde abdest alıyor. Keko Mehmet evin altında hayvanını hazırlıyor, dağa gidecek olmalı. Merdivenden inen Gök Kerim Mustafa, "Hayırdır öğle vakti nereye?" diye soruyor. Keko da "Hacı Mustafa haber salmış, 'Gözün suyu Şekir Omarlardaymış gelsinler, sıralarını takip etsinler' demiş," diyor.

Değirmenci Ahmet iniyor Keko'nun merdivenlerinden. Damlarda oynayan çocuklar, "Efenekli koca geliyor!" diyerek kaçıyorlar. Kaçıyorlar ama sonra da bilerek yakalanıyorlar; efenekli kocaya yakalanmak hoşlarına

gidiyor çocukların. Yakaladığı çocuğun diz kapağının arkasını sıkarak efeneklerini alıyor koca. Döşü Ahmet'in canı yanmış olacak ki acı acı bağıyor, "Yapma dede!" diyerek. Camiye giden İhtiyarların Mehmet gülümseyerek, "Acıtma çocukları," diyerek sesleniyor efenekçi kocaya. O da gülüyor, bırakıyor çocuğu. Sonra İmam Ahmet Hoca öğle ezanını okumaya başlayınca birlikte camiye gidiyorlar.

Parti arabaları, Sırt yuma, İrezdene kokusu

Bense hâlâ yuvağın üzerinde oturuyorum, düşünüyorum. Daha kısa bir zaman önce babamı mezara koymuş, üstünü toprakla örtmüşüz. Ellez Mehmet'in karısı Ismahan Yenge omzunda koca bir kazan, arkasında Ellez Hüseyin elinde bir helke elenmiş meşe külü, Koyak Muğarı'ndaki geyesiliğe gidiyorlar. Öyle sabun, deterjan yok; külü suyla yıkanacak şalvarlar, göynekler, işlikler... Hacı Hüseyin koşar adımlarla, "Bari namazın farzına yetişirim," umuduyla gidiyor camiye.

Bir anda sarı sarı arabalar geliyor Kahveci Abdurrahman'ın kahvesinin önüne; particilermiş, gelmişler. Atıp savurup gidecekler. Arif, Arif Kerim, Topal Hüseyin, Galeyici Memiş, Tahir, Ebe Kızı Halil, Avcı Mustafa, German Hüskül, İbrahim, Tana Halil, Veli Çavuş, Amıca Mehmet, Eyip Mustafa, Kavgalı... Kim varsa toplandı kahvenin önüne. "Şunu yapacağız, bunu yapacağız," diye hoparlörden atıp tutuyorlar. Birisi, "Sütünüz para ediyor mu?" diye soruyor.

Gülümsedim; süt satılmaz ki bizim köyümüzde. Herkesin ahırda beş on davarı, bir ineği var ama sadece kendi yoğurdunu, yağını üretiliyorlar. Erkek davarları kurbanlık için ayırıyorlar. Yumurtadan başka hiçbir şey para etmez köyümüzde. Yumurta da etmez amma üçer beşer bakkala götürüp kaleme defter alır çocuklar. Bakkal da yumurtaları öğretmenlere veriyor ya da Konya'ya gönderiyor olmalı. Zaten köyümüzde kaç bakkal var ki? Balcı Mevlit, Kâtip Ali, Topal Hüseyin, Çilek Hasan, Guru Mustafa... Kadir Mehmetler, Gadir Hoca da var ama onlar çerçi tablasına koydukları öteberiyi eşeklere sarıp köylerde dolaşıp satarlar.

Dursun Gelin, Ellez'in karısı Meryem Halam, Ellez bahçesinden geliyorlar; bir fesleğen kokusu sarıyor ortalığı. Sepetlerinin üzerleri dolu, içlerinde ise üzüm ve erik. Sepet dediysem kaşıklık gibi küçük sepetler. Neredeyse sırtında bir düzine ağaç değnek iple bağlanmış, tüfek gibi sırtına asmış Avcı Osman geldi önlerine. Ona üzüm ve erik verdiler. Osman, "Tamam, tamam," diyerek eğildi koyağa.

Emir Kızı Ebem merdivenin ayakucunda, taş basamakların üzerinde oturuyor; "Hayra girdiniz," diyerek ben de buradayım dercesine seslendi onlara. Dursun Gelin ona da bir salkım üzüm götürdü.

Abdurrahman'ın Hüseyin oğlu Abdurrahman ve Ahmet'le Gizir Dayımın evini işliyorlar. Onlar da çıktılar balkona; öğle yemeği galiba. Tepsilerin üzerine döküldü sepetteki üzümler. İrez dene, bostan (salatalık) ve taze domatesle yapılan salatanın kokusu geldi burnuma. Aç değilim sabah ama canı çekiyor insanın.

Göz hakkı, kaza ve radyo atışmaları

Iraz Teyzem, Fatma Gelinçemle damda üzerinden buhar dumanları yükselen bulgur tepsilerini döküyorlar kıl çuvalların üzerine. Kurutup sonra Gök Mahmut'ta ya da

Ese Hoca Ahmet'in su değirmeninde öğütüp bulgur yapacaklar. Mecek hastaymış; Mecek Karının ve Tıkır Cafer'in hanımın tabaklarına bulgur doldurdular, göz hakkı misali.

Ali usta Gelini ile Konyalı Ali usta Bakıları damında, unluk için yıkadıkları buğdayı seriyorlar. Çuvallardan su akarak buğdaylar çulların üzerine boşaltılıyor.

Gelen acı bir haber olsa gerek, Iraz Teyzemle Alusta Bakı-sının çocukları birden ağlaşmaya başladılar. Kızıl kıyamet koptu, herkes dövünüyor, herkes ağlıyor. Aliusta Bakısı ile Hacı Ese -yanlarında daha başka kim var bilmem- Konya'ya pekmez, üzüm satmaya gidiyorlarmış. Yol üstünde, Cicek yakınlarında kamyon devrilmiş ve Hacı Ese ile Molla Bakısı kamyonun altında kalmış.

İkindiye doğru cenazeler getirildi; yine kızılca kıyamet koptu ama yapacak bir şey yok. Ölümün vakti saati olmaz. Azrail insanlara randevu vermez; vakti geleni bir sebep halk olur, canını alır. Cenazeler namazı kılınmak için Ellez Mehmet'in damına getirildi. Mezarlığın kenarındaki yolda Döşü Mahmut, Acı Biber, Dal Hüseyin, Mustafa, Dalveli Kerim taşları dikmişler, topak oynarlarmış. Cenazeler gelince Gara Mehmet mi, Çavuşların Ahmet mi tam hatırlamıyorum, gençleri ikaz etti: "Cenaze varken oyun oynanmaz!" diye. Gençler de hemen oyunu bıraktılar.

Gök Mahmut'un emeği bir semer...

Fotoğraf: Hasan Ali Polat

Sadece onlar değil, o sene askere gidecek kaçınıcı tertip bilmiyorum, onlar da bıraktılar asker eğlencelerini. Böylelikle Tütü Hüseyin'in okkanın süpürgeden, yoncadan ve "Çeke deveci develeri yokuşa" türküleriyle sıtma tutmuş gibi titreyerek oynadığı o güzelim oyunlardan mahrum kaldı asker yolcuları. Sadece o olsa iyi; her akşam Altı Parmak Hasan'ın pencerenin önüne koyduğu Sierra marka radyonun son ses yaydığı Muazzez Türüng'ün türküleri de sustu. Muhittinin Katip'in mektebin oradan Altı Parmak Hasan'a nispet için son ses açtığı maskot radyosu da kesti Yüzbaşının karısının sesini. Eresillerin Musa'nın radyosu da derin bir sessizliğe büründü. . . O sene asker yolcuları Baskılı'ya dualar okuyarak, kadın kız yürüdü; oyun oynaş yok. Ayrılık yemeğini yedikten sonra Taşkentli Ali Küçük'ün cipiyle ve Celil'in Hüseyin'in minibusüyle uğurladık askerleri.

İmece, Deli Ali'nin kamyonuna kesilen kurban ve köyün ustaları

Dönüşte koca bir kolasar bıçkıyla Çilek Mustafa ile Çilek Hasan'ı uzun bir latayı tahta yapmak için biçerken gördüm. Biri aşağıda, biri yukarıda, zikreder gibi "Hay hay" diye inip çıkıyordu iri dişleri olan bıçkı. Latanın üzerine ip ciptirmesiyle çizilen bulanık çizgiyi takip ediyordu

bıçkının ağzı. Balcı Abdullah Kocası ise latayı biçmek için kurdukları iskelenin üzerinde, elinde mazot dolu bir kapla ve fırçayla, çam ağacından dolan kolaların dişlerini mazotlu fırçayla temizliyor, sonra daha da iştahla kesiyordu kolaların dişleri.

Deli Ali bir kamyon almış ama ehliyet yok; bir şoför tutmuş getirmiş köye. Hüsem Omar, Şakır Omar, Gök Mehmet, Köseoğlu Köse Mehmet, Kavgalı Ali, Güssünün Ali, Tabıdık, Dibek Goca, Çilek, Gölükçü hepsi arabanın başında. Kırmızı bir araba, kasası tahtadan... "Kaza bela vermesin Allah," diye bir kurban kestiler arabanın önünde. Kasap Yağır Abdullah'tı, Sulu Hasan da ona yardım ediyordu. Eti parçaladılar, üzerine bir gara cocca serpiştirip dağıttılar. Köyümüzde iki araba oldu artık: Celil'in Hüseyin'in mavi minibüsü ve Deli Ali'nin kamyonu. Gerçi Çilek Hasan'ın da bir askeri cemesi vardı ama o yerinden hiç kıpırdamaz, olduğu gibi yatardı evlerinin önünde.

Sırımoğlu Ali ile Hasan da geldi dere tarafından. Mollalı Ahmet Dayımın Abdullah da geldi. Balcı Memiş, Balcı Abdullah, Kasım, Çiğış İbrahim, Tahir, Deli Kerim Hüseyin hepsi yumruk kadar da olsa birer pay kaptılar. Biz çocuklar bakındık kaldık. Kör Eyip bizim gibi sessizce ba-

kıyordu kenarda; ona da “Al bunu da sen götür,” diyerek kurbanın kafasını verdiler. Kan akıtarak götürdü goca.

Hüsem Fatması ile Gök Mehmet Karısı pay falan almadan bekliyorlar kenarda; amaçları deriyi kapıp dağarcık yapmak. Ama Sulu Hasan’ın karısı kurbanın karnını, dalağını; derisini de Yağır Abdullah’ın karısı götürdü. Şekir Karı, Hüsem Fatma’yı dürttü: “Bize düşmeyeceğini söylemişim,” diyerek. Benimkisi çocukluk işte; bizim ahırda da var keçi koyun ama istediğimiz zaman kesemiyoruz ki. Herkes istediği zaman kesemezdi o zamanlar. Köye gelen mal alıcılarına en iyi davarların, tekelerin, koyunların satarlar; parası gaz parası, tuz parası, çobana parası yaparlardı. Artarsa zaten yeri hazır: Okula gidecek çocuklara Ermenek lastiği ya da Cizlevent lastiği alınırdı Çilek Hasan’dan, Balcı Mevli’ten.

Yaz günlerinde balkonda yatardı herkes. Sabah uyanınca Kuzan’a, eski mezarlığa gelen sürülerin çan sesleriyle, köpek sesleriyle uyanırdık. Sonra gelinler, kızlar ellerinde

helkeleri, sitilleri, ayaklarında kabaralı potinleriyle, bellelerine kuşandıkları arabuluş kuşağının uzunca tokalarını sallayarak kütür kütür yürürlerdi ılkılığa. Gelinlerin yazmaları boyundan fiyonk şeklinde bağlanmazsa göğsündeki beşibirlik altın dizesini kim görecektir? En azından dost düşmana karşı görünsün isterdi gelinler. Gerçi öyle bir düşmanlık yoktu köyümüzde, partililik bilmezlerdi insanlarımız. Ufak tefek sınır kavgası ya da bahçe boyunda su arığı kavgaları... Bir ay bile sürmezdi küskünlükleri.

Yörükler dokurlardı çuvalları, hararları; hatta kıl çul bile onlardan alınırdı. Öyle halı malı yok, varsa da bir kaç kişinin evinde olurdu halı kilim işi. Mollalı Ali, Muhittinin Katip yülerdi baltalarımızı, oraklarımızı. Topal saban demirimizi ucunu kızartıp döver, su verip çelikleştirirdi toprağı daha iyi yarması için. Koca koca latalardan Abdurrahman’ın Hüseyin düzerdi düğenlerimizi. Eyi demirle arkasına küçük gözler açar, oraya çakardı çakmak taşlarını. Deli Bakı Yusuf bin bir emekle yontarak hazır-

Fotoğraf: Mustafa Polat Arşivi

lardı eynercilerin elliklerini. Gök Mümin Yusuf dikerdi postallarımızı. Seki'den sumak toplardı analarımız kurban derisini post eylemek için, ekmek dağarcığı eğlemek için.

Komşumuz Eresillerin Topal düzerdi tahta kaşıklarımızı, Hacı Osman'ın Mehmet boyar, Konya'ya gönderilirdi satılması için. Doktor Hasan'dı, Çavuş Ahmet'ti doktorumuz; küçük bir saç kutusundaki şırıngasını, iğnesini kaynatarak, sterilize ederek giderlerdi hastalara iğne vurmak için. Takavitlerden, Eyiplerdendi çobanlarımız. Eyip Mustafa, Eyip Kerim, Takavit Ahmet güderdi davar ve oğlak sürülerini. On on beş komşu, birlikte giderdi pür kesmeye, lata kesmeye. Ormancı için adamlar konulurdu yol kesimlerine. Tellal bağırınca giderdik ot biçmeye. Göbüt Ali'nin "emmiler ha! duyduk duymadık demeyin" diyen sesini beklerdik yaprak kesimine girmek için, yayla göçümü için.

Geçmiş bugün çok mu uzak?

Birlikte ağlardık ölülerimize, birlikte oynardık düğünlerimizde. Saygı, sevgi vardı birbirimize. Hıdırellez günü sabahı birlikte koşardık çeşme başına erkenden, akan suyun zembek suyu olduğuna inanarak. Ağaç dallarına takardık süt helkelerini; Hıdırellez parmağını değer de çoğalır, bereket getirir diye. Sarı Gelin sarardı koyunlarımızın, keçilerimizin kırık çıkıklarını. Kadı Oğlu çekerdi ağrıyan dişimizi; dolgu molgu yok, ağrıyorsa o küflü kelpeten suda kaynatılıp mikrobi alınır, girerdi ağzınızın içine. Muhittinin Katip ve Götüdüşük Abdurrahman ke-serdi atımızın, katırımızın nallarını.

Kışın yemek için belgelerin üzerine sererdik kış armutlarını; üzüm hevenkleri takardı küplü evin ağaçlarına. Kuru üzüm sandıklarda, pekmezlerimiz küpte olurdu. Tereyağlarımızı Ulalara basardık. Sabahları erkenden duman tüterdi bacalarımızdan; evin hanımı erden kalkar, hamuru yoğurur, ekmek ederdi kara sacın üstünde. Güneş doğarken bağda bahçede olmak gerekirdi çünkü. En iyi semeri Gök Mahmut dikerdi; eli biraz yavaş olsa da onun gönlünün olmasını, katırlarının semerini dikmesini beklerdi herkes.

Ev mi yaptıracağını? Git taşı kır, hazırla yeter. Köy kadınları karıncalar gibi sıra sıra taş ocağına gider, sırtına konulan taşı alır gelir, atardı temelin kenarına. Para pul yok, yevmiye yok... Mahmut Usta ile Topçu yavaştan başlardı köşe taşı düzmeye. Topçu Kerim yanlarında çırak... Birden yükselirdi yapılar.

Güz gelince Antalya'ya çalışmaya giderdi büyükler; çocuklar bahara kadar babalarına hasret kalır, onun getireceği hediyeleri hayal ederlerdi. Kadınlar toplanır zikir halkası kurardı evlerde. Yaşlılar yeni odada, Nasıf Oda-sında ocağı yakar, karabiberli bal kaynarcası kaynatırlardı közün üstünde. Bir fincan içtin mi iş tamam; soğuk alınlığı, grip uzaklaşırdı senden. Büyükler kitap okur, diğerleri dinlerdi. Kesik Baş hikâyeleri, Güvercin hikâyeleri... Ben onları dinlemeye giderdim; Topçu'nun musluğundan su getirmekten başka bir görevim olmazdı. Bir başkaydı bizim köyümüz.

Yetmiş beş yıl sonra aynı damda

Aradan yetmiş beş sene geçmiş, hâlâ ben o yuvağın üzerinde oturuyorum. Ve hâlâ o insanlar gözümün önünde...

Topçu Kerim'in ahırımızda eğilen kirisin altına koca direği dikişi... Eresil Fadime'nin aramızdaki tahta perdeye dayanarak anamla sohbetleri... Hacı Hüseyin'in sessiz sedasız yaşantısı... Eski Gelinin ocağın başında otururken ateşe tutuşup yanışı... Gölükçü'nün cebinden çıkardığı bir pataz kuru üzümle çocukların gönlünü alması... Molla Osman Emine'sinin Katıran Gediğinden getirdiğim bir yük buğdayı Alatalı adamla bir yük çıraya değişip yalım yalım kadınlara dağıtışı... Alaylı Şerif'in, "Sen ne yiyeceksin ebe?" deyince, "Sana ekmeğe mi geleceğim a şeytan bayrağı!" demesi... Kışın Cennetin Abdullah'ın evinin altında yaşlıların oturup güneşlenişi... Hacı Süleyman Kadir'in hanımı Cennet'in sessizce damlarda tömkürüşü... Molla Mustafa'nın, Küçük Hasan Efendi'nin o zor günlerde kaçak kaçak ahırlarda çocuklara Kuran dersleri vermesi...

İlkokul açılışında koro halinde söylediğimiz "Türküm, doğruyum, çalışkanım" sözleri... Kışın okul sobasında yakmak için elinde bir odunla, yırtık pabuçlu çocukların

Güllü Akcan, Mustafa Akcan, Emine Özel, Ayşe Koç, Şerif Avcı, Hayriye Özgül, Mehmet Özgül

Fotoğraf: Nurettin Özel Arşivi

okula gidişi... Ehtiyarların Mehmet'in camiye giderken ayaküstü anama verdiği nasihatler... Tat Ayşe'nin "Emmi-oğlu" diyerek boynunda kırk sıra boncukla evimize gelişi... Avcı Osman'ın "Hoh hoh" diyerek köyün sağlır ineklerini, öküzlerini Kara Seki'ye kadar sürüşü... Tat Osman Emmim Devrent'te çalı diplerini kazarak tarla yapmaya çalışması... Ali Hoca'nın elinde küçük bir kazmayla su başlarına dut fidanı dikmeye uğraşması... Baskılı'ya cerge yapıp içine su küpü koyup, su bitince gidip su doldurup gelmesi... Ütük'ün tüm samimiyetiyle Ermenek'e gidip gelmesi... Koca Çavuş'un kaytan bıyıkları... Eresillerin Koca Musa'nın, Çavuşların Ali'nin daha talebeyken sırmalı asker üniforması ile köye gelip Alata'dan, Bolay'dan hastaları tedavi etmesi...

Düğünler, kütük düğünleri... Tüfekçilerin çelenlere sıralanıp sırayla tüfek atmaları... Ramazan'da çocukların ellerinde gatmer ya da sıkma, İmam Ahmet Hoca'nın

merdivenlerden caminin damına çıkıp "Allahu Ekber" demesini bekleyişi... Sonra seyret damlarına sini sini taşınan yemekler... Peşinden nispet olsun diye damlardan atılan silahlar... Çocukların küçük mezarlığın arkasında, şimdiki Acı Biber'in evinin olduğu yerdeki yamaç bayırda sürünmeleri... Kasım ayında tekelerin boynuzlarına soğan takarak deke katımları... İmece usulü bahçe arığı yapmaya gidişler... Şırahınlar önünde buharı tüten pekmez kazanları, içine atılan tomatalar; unutmak ne mümkün.

Kadınların geyesilikte küllü suyla ıslattıkları esvapları üç köşe tokurcacklarla evire çevire dövüşleri... Mahalle kadınlarının etrafına çevrilip önlerine aldıkları tek kollu taş değirmenle yarma yapmaları, sonra da ahır altlarında koca kazanlarda kaynayan ayranlara yarmayı kaynatıp tarhana yapmaları... Kadınların evlerde toplanıp zikir çekmeleri... Saçta ve kül içinde kavurga yapılan buğdaylar, nohutlar... Yayla göçümü, göç kavudu, legen kömbesi, darı unu

bulamacının üzerine tereyağı dökerek kaşıklayışımız... Ayranlı çorbamız, tarhana aşımız... Söğüt ağacından hübbük yapışımız, ceviz ağacı kabuğundan borazan yapışımız, pancardan tekerlek yaparak güneşiki sırığından araba yapışımız... Gatır çıtlığını mermi yaparak, ceviz dalının özünü delerek silah yapışımız... Deve katarlarının ekin salısından buğday getirişi... Kuzan'a gelen kalbur gözerici Çingeneler, kalaycılar... Beştaş oynayan, tipi oynayan saçları dağınık, yanakları al kız çocukları... Kadınların yol kenarına gerdikleri iplerle karın kolanı, child kolanı dokuyuşları... Kollarına taktıkları yün kolçakları eğiçmeçle eğirerek incecik iplik yapmaları... Seyret yemekleri, ülü dağıtımları... Hepsi dün gibi hâlâ gözümün önünde.

Dallar yaprak dökerken içimize dert olanlar

Ve ben hâlâ o yuvağın üstünde oturuyorum; Döşülerin sacında pişen dögmeli ekmeğin kokusu geliyor burnuma. Ellez Mehmet'in "Bir dağ vardır safi çakmak taşından" türküsü geliyor kulağıma. Benim bildiğim, gördüğüm, nasihatlerini, türkülerini dinlediğim, öte dünyaya uğurladığımız yüzlerce kişi geliyor gözümün önüne. Hepsi bana bakıyorlar; "Bizi unutmayın," diyorlar. "Dünyanın parıltısı gözünüzü kamaştırmasın," diyorlar.

En son uğurladığımız, Antalya'da okul velisi olarak Çağlayan Lisesi'ne yazdırdığım, sonradan sol franklar tarafından yapılan tacizlerle dayanamayıp okumaya başka ile giden Mustafa Polat oldu.

Ve hâlâ nefes alıp veren Koyak Muğarı sakinleri... Eğer eteğinizde taşlar varsa dökün artık; dökün de rahatlayın biraz. Birbirinizle kırgınlığınız varsa ilk adımı siz atarak sıcak bir muhabbet hâsıl etmeye çalışın ne olur. Şimdi eskisi gibi yokluk yok; "Herkesin atı arabası var" diyeceğim ama atı bile yok artık. Motorlar, arabalar var ve de para var. O zaman başka bir bahane yok ki kırgınlık için.

Bir albüm yapmak istiyorum yaşayan bütün Koyak Muğarı sakinlerinden, hatta köy sakinlerinden; bütün fotoğraflarını tarayıp altlarına isimlerini yazıp, hatıralarını yazıp, lakaplarını yazıp hatıra bırakmak istediğim bir albüm. İnşallah başarırız.

Hadimi Hazretlerinin dediği gibi;

"Kamil odur ki koya dünyada bir eser

Eseri olmayanın yerinde yeller eser"

Bir belgesel yapmak istedim başaramadım, şimdi ise basit bir albüm sadece; o da eser sayılmaz ya, benimkisi bir hayal işte.

Selamlarımla, hepiniz Allah'a emanet olun.

Mehmet Akdeniz

Ellez Mehmet

Fotoğraf: Hüseyin Alp Özel Arşivi

Osman Avcı

Fotoğraf: Mustafa Polat Arşivi

DAĞ BAŞINDA BİR PERŞEMBE

Bazı yolculuklar varılacak yerden çok geride bıraktığı izlerle hatırlanır. Bu hatıra yazısı, Çetmi'nin yayla yollarından Yörük pazarına uzanan bir çocukluk serüveni eşliğinde; emek, aile, paylaşma ve zamanın geride bıraktığı derin özlemi samimi bir dille okuyucuya yeniden yaşıyor.

Şahin ÖZEL

Şöyle geriye dönüp baktığımda, neredeyse köyün bütün ışıkları hâlâ yanıyordu. Gece; Bozdağ'ın omuzlarına çekilmiş ince bir yorgan gibi usul usul kayıyor, bahçe arasının zifiri karanlığını loş bir aydınlıkla yeni yeni takas ediyordu. Tüm telaşımız serinlikten faydalanıp Deve Kanyası'nı gün doğmadan aşmaya çalışmak.

"Ezan okunmadı mı daha?" diye düşündüm. Ezan duyulmadığına göre demek ki hoca da yolda. Belki orada karşılaşırız. Zaten onun yükü pek de ağır olmazdı. İki sandık ve bir torba... Ömrünün bütün yükünü onların içine sığdırmış gibi ağır ve bakını yoracak yavaşlıkta, kendimi bildim bileli bu yolun yolcusudur. Her hafta perşembe günleri aynı seremoni yaşanır; sabah yokuşunu çıkar, akşam yamacını inerdi sarı katırıyla bu yolun.

Bizimkisi pek gönüllü bir iş değildi doğrusu. Babama laf söz anlatamazdık. Bir kere aklına koydu mu, gerisi hikâyeydi. İki gündür bahçedeyiz. Sulama bitmek bilmiyor; çünkü annem de yanımızda. O arıklar en az üç tur sulanacak, gece bahçeye su düzülecek, olmadı bir tur daha sulanacak. Peşimizden su bekleyen komşulara annemin

ayıp ediyor olduğunu düşündüğünden mi bilmiyorum, babam da memnun değil bahçenin bataklığa dönüşmesinden.

Babam köyden gelirken köfünlerle kaşıklikları komşunun hayvanına yükleyip getirmiş. Biz, ilk geldiğimizde görmemiştik; yayladan annemle birlikte sabah çok erken geldik. Köfünleri görünce geliş amacımızı anladık abimle. Pelit ağacına sarılmış ve yüksekçe bir duvarın üstüne boydan boya uzanmış asmanın başına çıkacak, Azrail'e değişik figürler gösterecektik. Yaptık. Üzümleri kestik. Salkımlar iri, taneler dolgun, renkleri kömür kadar siyah; her biri iki pataz salkımların. Gelgelelim bir kusurları var. Adına "Ekşi Kara" diyen boşuna dememiş. Her tanesi limon damlası kadar ekşi.

Sabahın serinliği hâlâ yüzümüze vururken Akpınar'ı arkamızda bıraktık, Köpek boğazı ağzı dediğimiz yerde Küçük Baki dayıyı da aldık. Şükrü çok gelmek istemesine rağmen Meryem halamın hışmından kurtulamamış olsa gerek, gelememişti. Yol uzadıkça adımlarımız daraldı; biz yolun yorgunluğunu değil, varacağımız yeri düşünüyorduk. Mahşeri kalabalık olmalıydı orada; öyle demişti Sarı Mustafaların Sami.

Güneşin de çok acelesi vardı o gün; kuşluk vakti öyle çabuk geldi ki dinlenmeye fırsat bulamadık. Yörüklerin ne kadar da çok koyunu vardı! Sabah serininde yayılıma çıkan koyun sürüsü tozu dumana katarak küreme girmek için gölgelik yere doğru sürülüyordu garip görünüşlü çobanları tarafından. Bizde koyun olmaz hiç, keçi beslenir; keçinin her halini biliriz lakin koyun o zor iş. Uzaktan gelen koyun kuzu meleşmelerini geride bıraktık.

Yörüklerin Elmalığı'nı geçip asfalt yola çıktığımızda pazar yerinin tepeleri artık görünmeye başladı. Etrafta kendi haline, gelip geçenleri izleyen, baştan ayağa hususiyet dolu; kimi zaman heybetiyle kimi zaman küçük gruplar halinde tarla kenarlarında, karşı yamaçlarda baktıkça bir daha baktıran ardıçlar da azaldı.

Yörük Dağı'nda değil, pazar sabahları çıkmasını dört gözle beklediğimiz kovboy filmlerinin içinde; kimi zaman tek bir gölgenin dahi olmadığı pürüzsüz taşlar, kireç taşı tepeler arasında kendini kollayan ödül avcılar gibiydik.

Ortasından belli belirsiz bir su arığı geçen, bir kaç yapıyı saymazsak tamamı harçsız taş duvarlarla çevrili, üstleri pardi dediğimiz kaba tahtalarla örtülmüş, sevimsiz dikenleri, yabancı otları adam boyu olmuş, kendi dahil her

şeye küsmüş gibi duran evler vardı güneşin altında. Kalabalık ancak toplanıyordu alana geldiğimizde.

İlk gözüme çarpan Gök Mevlüt Dayı oldu. “Demek Köşürelük’ten gelmiş.” dedim. Yoksa mutlaka haberleşirdik. Kapı komşusuyuz şunun şurasında. Önüne çeşit çeşit ipler, urganlar, kendirler, boy boy çuvallar dizmişti. Nereden bulurdu, nasıl temin ederdi aklım hiç ermezdi. Muzip de bir adamdı. Babamın eski dostlarındandı kendisi. Biz onu severdik, o da bizi.

Çakıllı tarafından Eyüp, Celil, Mesut ve Hasan Hüseyin Abiler gelmişti. Söğüdün altında oturmuş, hararetle bir meseleyi tartışıyorlardı. Celil Abi’nin arada havaya savurduğu küfürler, Hasan Hüseyin Abi’nin kahkahalarına karışıyordu. Keyiflerinin yerinde olduğu her hallerinden belliydi.

Biz de yükümüzü düz bir gölgeye indirip üzümleri boşaltmaya başladık. Tam o sırada Hacı Veli yetişti. O da babamın eski dostlarından. Altmışını geçmişti ama yürüyüşünde gençlere taş çıkaracak bir çeviklik vardı. Daha yaklaşmadan seslendi:

— **Ahmet! Buraya yıkma. Burası az sonra güneşe kalır. Biraz dama doğru çek.**

Babam ses çıkarmadan dediğini yaptı. Hacı Veli bağlı duran atını çözdü. Giderken de yolun aşağısında bekleyen birine:

— **Varıyorum! Varıyorum! —diye seslenip gözden kayboldu.**

Üzümleri gölgeye serdik. Babam öyle bir dizdiriyordu ki... Kimi zaman kale duvarı örer gibi... Kimi zaman çocukların taş dizdiği kuleler gibi... Tam bitirmiştik ki yaşlı bir adam yaklaştı. Sessizce bir üzüm kopardı. Ağzına attı. Yüzünü buruşturdu. Diliyle hiçbir şey demese de yüzüyle bir hayli konuşup çekip gitti. Abimle göz göze geldik. Gülmemek için kendimizi zor tuttuk. Ama babamın yüzüne bakınca ikimiz de sustuk.

Öğleye kadar tek bir salkım bile satamadık. Babamın kendi kendine mırıldandığını seçebiliyorduk:

— **Allah’ın dağında ayağınıza kadar nimeti getirmişiz. Almıyorsunuz!**

Fotoğraf: Hasan Darcan

Öğleden sonra kulelerimiz hâlâ dimdik duruyor; belli ki bizim limon damlaları köye geri dönecekler. Yavaş yavaş köfünlere doldurmaya başladık. “Çakıllı’da mala veririz, köye kadar curba olur,” diye geçiriyoruz içimizden. Esasında bizim gözümüz ne üzümde ne curbada; aklımız üzümleri keserken babamın bize pazar sonrası için vaat ettiği, yiyeceğimiz etli ekmekte. Ve yanında içeceğimiz buz gibi gazozda...

Abim kulağıma eğildi:

— **İnşallah unutmaz.**

Tam o sırada bizim köyden iki lüzumsuz çıkageldi:

— **Ahmet Ağa, şuradan iki fırın ekmeği al da domatesle yiyelim.**

İçimden “Olacak iş mi şimdi?” dedim. Domates her yerde yenirdi. Karaman ekmeğini de Celil’in Hüseyin getiriyordu zaten. Ama şu taş fırından yeni çıkmış çıtır etli ekmeği... Belki bir daha seneye görecektik. O da gelirsek...

Derken köylüler toparlanmaya başladı. Acelesi olanlar erkenden yola çıktı. Biz de “Bu yıl bizim pide işi yattı.”

diye düşünmeye başladık. Tam katırlar yüklenecekken babam bize döndü:

— **Önce yemeğimizi yiyelim, etli ekmek hamuru biter şimdi.**

Sanki bütün pazar yeri, karanlıkta mahyası ışıldamış minare gibi güzelleşti gözümde. Abimle birbirimize baktık. Gözümüzde ışık... Yüzümüzde tebessüm... İçimizde bayram.

Babam sonra yüksek sesle komşulara döndü:

— **Haydi! Çoluk çocuk, hep beraber gidelim.**

Sekiz on kişi fırına geldik. Mavi boyalı demir kapısından geçerek koca söğüdün altındaki tahta masalara, koyu gölgeye oturduk. Pazar yerinin açık hava mescidinde öğle namazını kılanların arasından, sabahleyin ezanını duymadığımız Kadir Hoca da geldi. Babam onu da buyur etti. Sarı katırı söğüde bağlayıp o da geldi gölgeye.

Babam böyle bir adamdı. Kazanmaktan çok ikram etmeyi severdi. Belki o gün sattığı üzümün iki katını, üç katını pidediye bıraktı. Ahmet Ağalığını yaptı kendine yakışa-

cak şekilde. O gün babam gözümde bir kez daha büyüdü. Kadir Hoca dua etti. Biz de hep birlikte:

— *Âmin...* — *dedik.*

Biz üzümleri yine Çakıllı'ya geri götürdük. Annem onları canı pahasına korudu, kolladı; ne keçiye yedirdi ne de obanın ineğine yal edip onlara düğün bayram olmasına fırsat verdi. Babamın gün yüzü görmemiş küfürleri eşliğinde küllü suya batırdı hepsini. Sonra tek tek serdi damın ardına. Serilen çuldan mı, içine batırıldığı küllü sudan mı, yayla ayazını yediğinden mi bilmiyorum; çok da güzel oldu. Bu kez annem haklı çıktı.

Aradan yıllar geçti. Hafızamın en sağlam yerine yerleşmiş o dağ pazarındaki küçük pide fırını, zihnimin üzerindeki bütün tozunu, yılların yığını atıp doğruldu o gün.

Gölgesini tüm alana yine sermiş koca söğüt; bir tarafı kışın kardan kırılmış olmalı ki hâlâ enkazı orada bekliyor. Tahta masalar gitmiş, yerlerine plastikleri gelmiş. Yan tarafımızda akan soğuk suyun içine konulan karpuzlar da kolalar da yerinde yok; koca havuz bile kurumuş. Artık buzdolabında soğutuluyor belli ki. Katırlar, eşekler ve Yörüklerin konur daylak develeri kaybolmuş. Artık transit minibüsler ve pancar motoru bozması taktaklarda dönüyor ticaret. Öyle sabah namazı yollara düşmüyor kimse, düzen de değişmiş.

Ama fırın... Pide kokusu yine yeri göğü kaplamış. Duvarları dolu. Üzerlerine ilâştirilen iğde çiçekleri çoktan kurumuş; her biri ayrı renk ve boyuttaki çerçeveler ve onlara yerleştirilen solgun fotoğraflara takılıyor gözüm. Fırının eskittiği hayatlar bunlar. Dede, baba ve oğul olmalı bunlar. Biraz uzun bakınca fırının de söyleyeceği çok şey var hissi oluşuyor insanda. “Merak etme benim de takatim kalmadı,” der gibi bakıyor yan yana asılmış onlarca takvim, imsakiye ve yöresel şenlik ilanları.

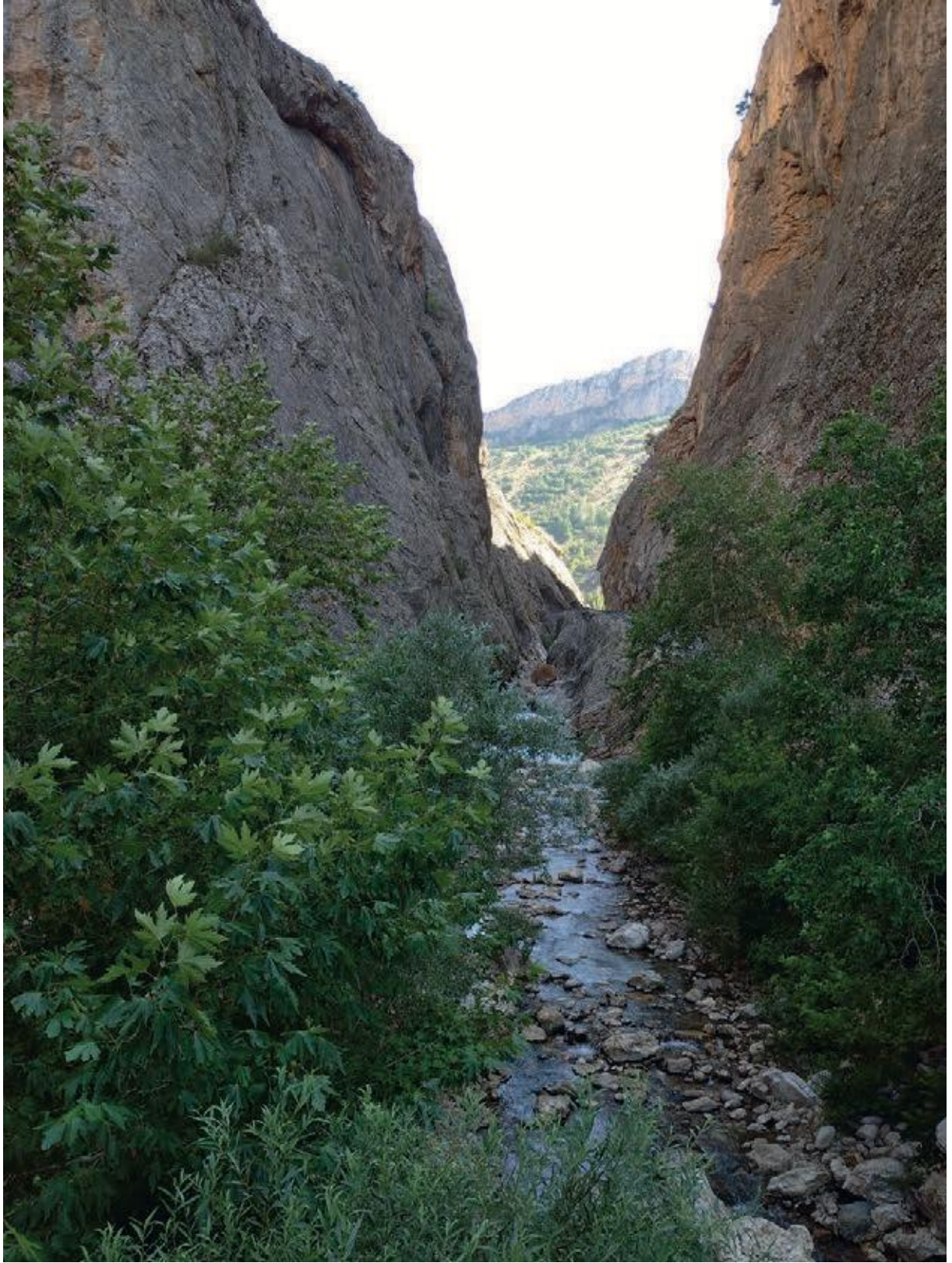
Köşede oturup bir çay söyledim. Sekiz dokuz yaşlarında, ayağında yeşil naylon pabuçları olan bir çocukla göz göze geldim. Yaşlıca bir amcanın yanında oturuyor, etli ekmeğin tadını çıkarıyordu. Gazozunu şimdiden bitirmiş; son yudumunu her şeyin üstüne içebilmek için bekletmesi gerektiğini o da öğrenecek, zamanı var.

İçimden sessizce: “*Sen de unutmayacaksın...*” dedim. “*Yıllar sonra bir gün yine buraya geleceksin. Muhtemelen yanındaki deden, ben ve fırında kan ter içinde pide pişiren oğul da hayatta olmayacak. Artık gazoz değil çay seviyor olacaksın. O gün, bugün aklına düşecek.*”

Fotoğraf: Hasan Ali Polat

ÇELEN SOHBETLERİ

KAVLAMAK

Günlük konuşmalarımızda sıkça duyduğumuz bazı kelimeler vardır ki, kökenine indiğimizde bizi dilimizin derinliklerine ve Anadolu'nun zengin kültür dünyasına götürür; kavlamak da bunlardan biridir.

Değerli okuyucular,

Dil, bir milletin hafızasıdır. Yüzyıllar boyunca yaşanan hayat, tabiatla kurulan ilişki ve günlük tecrübeler kelimelere sinmiş, her kelime adeta bir kültür hazinesine dönüşmüştür. Bu sayımızda, yöremizde ve Anadolu'nun birçok yöresinde kullanılan kavlamak kelimesini ele alacağız.

Kavlamak

Kavlamak, en genel anlamıyla soyulmak, kabuğunu bırakmak, üzerindeki eski tabakayı dökmek demektir. Güneşte yanan birinin derisi soyulduğunda “eli kavladı”, duvarın boyası döküldüğünde “duvar kavladı”, ağacın kabuğu kalktığında ise “ağaç kavladı” denilir.

Kelimenin kökü kav ismidir. Halk dilinde kav, özellikle yılanın belirli zamanlarda üzerinden çıkardığı eski deri için kullanılan bir kelimedir. Daha sonra bu anlam genişleyerek kabuk, zar ve yüzey tabakası gibi soyulup ayrılan her türlü örtü için kullanılmaya başlanmıştır.

Türkçede isimlerden fiil yapan -la- ekiyle kavlamak fiili meydana gelmiştir. Aynı kökten kavlak (*kabuğu soyulmuş, çıplak kalmış*), kavlağan (*kabuğu kolay dökülen*) gibi kelimeler de türemiştir. Anadolu ağızlarında bu kelimelerin pek çoğu bugün de yaşamaktadır.

Bu noktada dikkat çekici bir husus da kavak ağacıdır. Kavak, her yıl gövdesindeki yaşlı kabuğun önemli bir kısmını dökmesiyle tanınan ağaçlardan biridir. Dil bilimcileri “kavak” adının kökeni konusunda farklı görüşler ileri sürmüş olsalar da, halk arasında kelimenin kavlamak fiiliyle ilişkilendirilmesi oldukça yaygındır. Gerçekten de kavak ağacının sürekli kabuk değiştiren görünümü, bu çağrışıma kuvvetlendirmektedir. Anadolu insanı çoğu zaman kelimeleri tabiatı gözlemleyerek üretmiş veya anlamlandırmıştır.

Bugün şehir hayatında bu kelimeyi daha az duysak da köylerde ve Anadolu'nun birçok yerinde hâlâ yaşamaktadır. Bu da gösteriyor ki dilimiz yalnızca kitaplarda değil, insanların günlük konuşmalarında da varlığını sürdürmektedir.

Atalarımız doğayı dikkatle izlemiş; yılanın deri değiştirmesinden ağacın kabuk atmasına, güneşten soyulan deriden eskiyen duvarlara kadar aynı olayı tek bir kelimeyle ifade etmiştir: **kavlamak**.

İşte bir kelimenin hikâyesi bazen bizi yalnızca dile değil, tabiatı okuyan bir medeniyetin düşünce dünyasına da götürür.

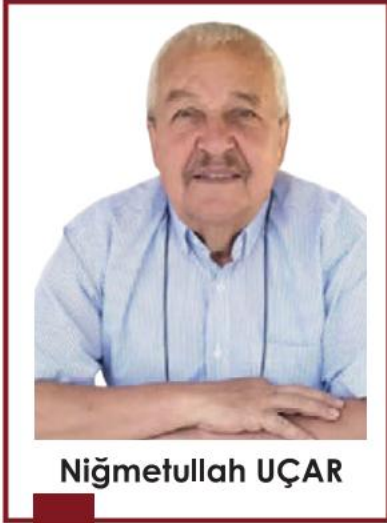
Fotoğraf :Muhammet Yazıcı

YAZ AYLARINDA ÇETMİ'DE YAŞANANLAR

Yayla göçleri, harman telaşı ve pekmez geleneklerinden gurbet hikâyelerine uzanan eski Çetmi hayatı; yardımlaşma, sabır ve emeğin şekillendirdiği köklü bir kültürel miras olarak gözler önüne seriliyor.

Niğmetullah UÇAR

Değerli okuyucular,

Çetmi'nin dünlerine doğru çıktığımız bu yolculukta, yeni bir sayıda ve yeni bir yazıda sizlerle buluşmanın sevinci içindeyim.

Yazın Başlangıcı ve Bahçe Yakasına Göç

Bu yazıda, eski Çetmi hayatının yaz aylarında nasıl şekillendiğini; bahçe yakasında geçen günleri, harman zamanını, yayla işlerini, üzüm sergilerini, pekmez kaynatmalarını ve bütün bunların etrafında oluşan hayatı anlatmaya çalışacağım.

Bugün geriye dönüp baktığımızda görüyoruz ki yaz mevsimi, sıcak günlerin adı değildi. Her işin bir zamanı, her zamanın da kendine mahsus bir düzeni vardı. İnsanlar tabiatın gidişine göre yaşar; ekin ne zaman ererse o zaman biçilir, harman ne zaman hazır olursa o zaman sürülür, üzüm ne zaman olgunlaşırsa o zaman sergiye serilirdi.

Obadan enildiğinde, bahçede bulunan evlere göçülür ve yazın önemli bir kısmı oralarda geçirilirdi. Köye yakın yerlerdeki Ekinlik, Guzan, Bolayalanı, Asarcık, Karaseki

Fotoğraf: Mustafa Polat Arşivi

ve Ekizoluk taraflarında ekinler ererdi. Ekinler olgunlaşınca biçilirdi. Ardından harman sürülür, saman ve buğday köye getirilirdi. İlkılar ise İlkıyatağı'nda ve Eski Mezzellik'te sağılır, elde edilen sütler keşiğe verilirdi.

Böylece yaz mevsimi, Çetmi'de hem bahçede yaşamayı hem yaylaya çıkmayı hem de harman telaşını beraberinde getirirdi. Her evin, her ailenin işi çoktu.

Yaylada Ekin Biçme ve Güzlük Salısı

Yaylalarda ekinlerin olgunlaşmasıyla birlikte yazın en yoğun çalışma dönemi başlardı. İlk gidilen yer, güzlük salısı olurdu. Yaylada buğday yeterince yetişmediği için buralara daha çok çavdar ekilir, bu nedenle çavdar ekilen bu salılara güzlük salısı denilirdi.

Ekin zamanı geldiğinde aileler yaylaya çıkar, oraklarla ekin biçmeye başlardı. Biçilen ekinler deste yapılır, ardından destelerin kuruması beklenirdi. Bu iş sabır isteyen, günler süren zahmetli bir işti.

O yıllarda yardımlaşma, Çetmi hayatının en güçlü geleneklerinden biriydi. Tarlası az olanlar kendi ekinlerini biçtikten sonra orağını omzuna alır, işi henüz bitmemiş komşusunun tarlasına giderdi. Bir tarla tamamlanınca hep birlikte diğerine geçilir, böylece köydeki bütün ekinler imece usulüyle biçilir, kimse tarlasında yalnız bırakılmazdı. Yapılan yardımın karşılığında bir ücret beklenmez; bugün bana, yarın sana anlayışıyla herkes birbirinin yükünü hafifletirdi.

Harman Hazırlıkları

Ekinlerin biçilip kurumasının ardından sıra harmana gelirdi. Harman vakti yaklaşınca tarlanın bir köşesinde bulunan harman yeri tamir edilir, depildikten sonra harmana hazır hâle getirilirdi.

Düğene koşma işi topluca yapılır, belli bir düzen içerisinde yürütülürdü. Saplar arkalara bağlanan iplerle harmana taşınır, ardından diğren alınarak saplar harmanın üzerine düzgün bir şekilde yayılırdı. Bu işleme sap sepmek denilirdi.

Sabahın erken saatlerinde öküzler, daha sonraki yıllarda ise katırlar düğene koşulurdu. Bir gün boyunca düğen sürülen sap, akşama doğru malama (*buğday ile samanın henüz birbirinden ayrılmadığı hâl*) olur ve harmanın ortasında yığın hâline getirilirdi.

Öküzlerle düğen sürmek oldukça ağır ve sabır isteyen bir işti. Hayvanların yavaş ilerlemesi sebebiyle gün boyu aynı daire üzerinde dönmek kolay değildi. Sonraki yıllarda katırların kullanılmaya başlanmasıyla işler biraz hızlanmış, Çetmililer için düğen sürmenin o bitmek bilmeyen meşakkati bir nebze olsun azalmıştı.

Akşam olduğunda arkalara yeniden sap bağlanır, ertesi gün sürülmek üzere harmana getirilirdi. Ertesi sabah aynı düzen yeniden başlar; günler boyunca sap serilir, düğen sürülür ve malama (*saman ve buğdayın savrulmamış hali*) hazırlanırdı.

Fotoğraf : Mustafa Polat Arşivi

Daha eski dönemlerde ise yardımlaşma burada da devam ederdi. Sapını malama hâline getiren kişi, işi henüz bitmemiş komşusunun harmanına gider, onun sapı da bitinceye kadar düğen sürerek yardım ederdi. Böylece harmanların büyük bölümü aynı zamanlarda tamamlanır, emeğin yükü herkes arasında paylaşılmış olurdu.

Malama hazırlandıktan sonra harmanın en önemli safhalarından biri başlardı: savurma zamanı. Bizim çocukluğumuzda sapını bitiren herkes, foyrazın (*poiraz*) esmesini beklerdi. Çünkü buğday ile samanın birbirinden ayrılması için en uygun rüzgâr foyrazdı.

Bazen foyraz uzun süre esmezdi. Böyle zamanlarda ise insanlar karayelde savurma yapmayı tercih etmezlerdi. Karayel sert estiği için samanın ince ve kıymetli kısmını alıp götürür, emek boşa gitmiş olurdu. Ancak daha fazla beklemeye tahammül edemeyenler, mecburen karayelde de savurma yapardı.

Savurma tamamlandıktan sonra saman hararlara basılır, eşeklere veya katırlara yüklenerek köye taşınırdı. Her yük, evlerin damlarında bulunan samanlık deliklerinden içeri dökülürdü. Samanlık dolmaya başladığında ise içride yeni yer açılması gerekirdi. Buna samanlıkdeşmek denilirdi.

Samanlıkdeşmek, dışarıdan bakıldığında kolay görünse de oldukça zahmetli ve tehlikeli bir işti. Üstteki küçük delikten samanlığın içine girilir, saman ayakla ve beden gücüyle iyice sıkıştırılarak yeni yer açılırdı. Bazen içeride çalışan kişi samanın arasında sıkışır, kendi başına dışarı çıkamazdı. Böyle durumlarda yukarıdakilere seslenerek yardım isterdi. Etrafta kimsenin bulunmadığı zamanlar ise zor anlar yaşanır.

Yaz boyunca köyle harman arasında adeta mekik doku-nurdu. Gün içinde üç defaya kadar saman yükü çekildiği olurdu. Kimi zaman gece yarısı yük hazırlanır, köye götürülüp boşaltılır, sabaha karşı yeniden harmana dönülürdü. Bu gece yolculuğuna “erden gitmek” denilirdi. Sabah yeniden hararlar doldurulur, yükler köye taşınır; öğleden sonra aynı yol bir kez daha yapılırdı.

Buğdayın taşınması da ayrı bir emek isterdi. Çuvallara doldurulan buğday çoğu zaman günde üç yük hâlinde köye çekilirdi. Bazen ise deve tutulur, develer bir günde bütün buğdayı köye ulaştırırdı. Buğday kimi evlerde damda açılan özel deliklerden odalara boşaltılır, kimi evlerde ise evin alt kısmına indirilir; daha sonra çuvallar sırtta taşınarak yukarı çıkarılırdı.

Yıllar ilerledikçe bu zahmetli düzen de değişmeye başladı. Yaylalara yollar açılınca patozlar harman işini kısa sürede bitirir oldu. Kamyonların yaylalara kadar çıkabilmesiyle saman ve buğdayın köye taşınması da büyük ölçüde kolaylaştı. Böylece günler süren düğen sürme, savurma ve yük çekme işleri zamanla sona erdi.

Yayladaki buğday harmanı tamamlandıktan sonra bu defa sıra yazlık salısına gelirdi. Arpa ekilen bu yaylalarda arpa ile birlikte nohut da yetiştirilirdi. Hasat zamanı geldiğinde arpalar ve nohutlar elle yolunur, tıpkı buğdayda olduğu gibi deste yapılır, ardından yığın hâline getirilerek kuruması beklenirdi.

Kuruyan arpalar da harmana çekilir, düğen sürülür ve savrulurdu. Böylece arpa ile saman birbirinden ayrılır, daha sonra diğer mahsuller gibi köye taşınırdı. Yaz mevsiminin büyük bölümü, bu ardı ardına gelen tarım işleriyle geçer; her ürün kendi zamanı gelince toplanır, hiçbir iş bir diğerinin önüne geçirilmezdi.

Harman kaldırıldıktan sonra yeniden köyün bahçe yakasına dönülür ve hayat burada devam ederdi. Kasım ayına kadar aileler bahçelerde kalır, günlük hayatlarını burada sürdürürdü. O yıllarda hemen herkesin bahçesinin yanında küçük bir evi bulunurdu. Bu evler genellikle tek odalı olur, üzerleri yayla damlarında olduğu gibi ağaçlarla örtülürdü. Ön kısmında ise gölgelik denilen açık bir bölüm yer alırdı.

Gölgeliğin üzerini asmalar sarar, yaz güneşini keserek serin bir oturma yeri oluştururdu. Günün büyük bölümü burada geçirilirdi. Bahçedeki elma ağaçlarından yere düşen elmaları toplar, dalından kopardığımız üzümle afiyetle yerdik. Ocakta yemek pişirilir, ekmek atılırdı.

Yaz boyunca aile hayatının merkezi artık bu bahçe evleri olurdu.

Bahçelerde yaşamanın en önemli sebeplerinden biri, köyün sıcak olmasıydı. Bahçeler daha serin olduğundan dolayı süt ürünleri de burada muhafaza edilirdi. Evlerin serin köşelerinde bulunan kabakların ve ulaların içinde yağlar, kaymaklar saklanır; sıcak havadan korunurdu.

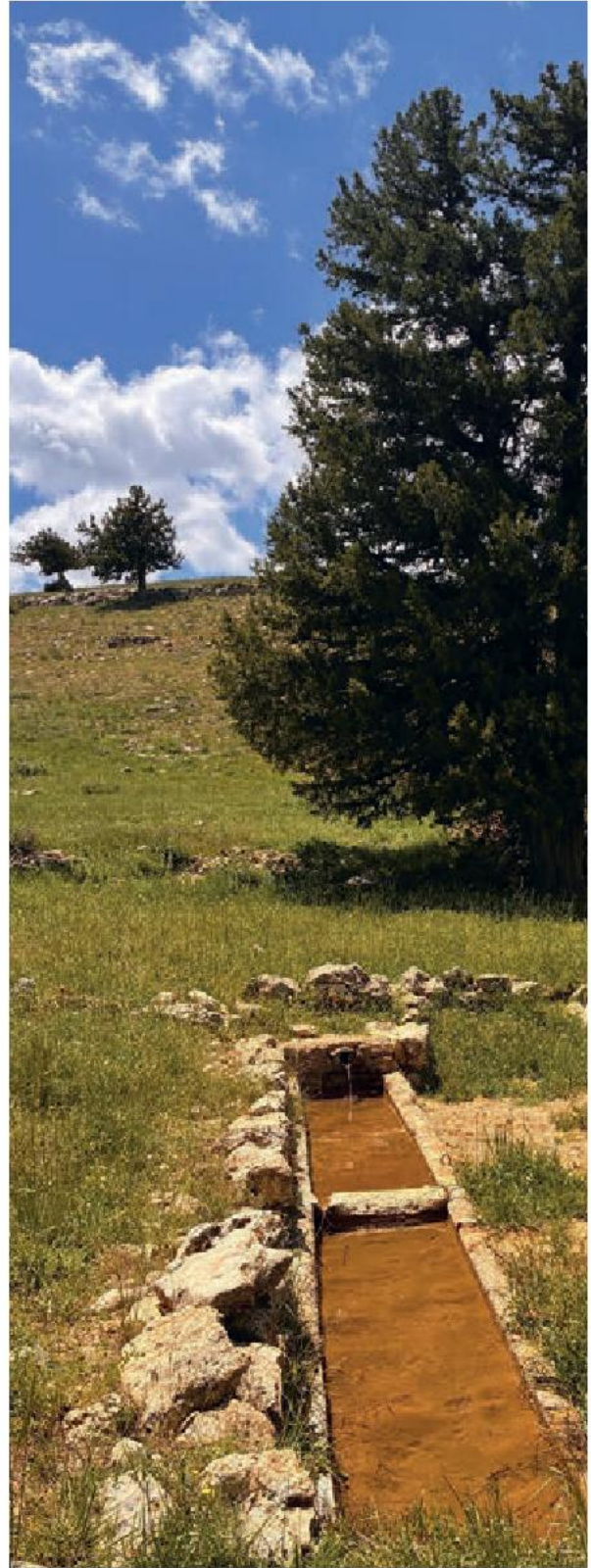
Yaz aylarının vazgeçilmez işlerinden biri de bahçe sulamalarıydı. Sulama zamanı geldiğinde zaman zaman su anlaşmazlıkları yaşanır. Gözü açık davranan bazı kişiler suyu daha fazla kullanır, bu yüzden kimi bahçelere sıra geç gelir, hatta bazen su hiç ulaşmazdı. Buna rağmen herkes mahsulünü yetiştirmek için elinden gelen gayreti gösterirdi.

Bahçeler çok geniş değildi; fakat her köşesi değerlendirildi. Ortalarında patates yetiştir, kenarlarına fasulye ekilirdi. Bunun yanında az miktarda badılcın, domates, biber ve soğan bulunurdu. Fasulyelerin arasında ise bostanlar yer alırdı. Aralara darı ekilir; yaz boyunca taze iken koparılır, ütüdür veya haşlanarak yenirdi. Bir kısmı da kış için kurutulurdu.

Bahçeye gidildiğinde çoğu zaman o gün toplanan ürünlerle yemek hazırlanırdı. Patates, fasulye ve darı toplanır; ateş yakılır, kazanda suyla pişirilir ve sofraya konurdu. Bahçenin verdiği ürün yine bahçede yenir, yaz mevsiminin bereketi ailece paylaşıldı.

Yaz boyunca bahçelerde geçen bu hayat, yalnızca üretimin değil, aynı zamanda aile birlikteliğinin de yaşandığı günlerdi. Çocuklar oyunlarını bahçelerde oynar, büyükler gün boyu çalışır, akşam olunca gölgeliklerde dinlenirdi. Böylece yaz mevsimi, Çetmi insanının hem emeğini hem de gündelik hayatını şekillendiren en hareketli dönemlerden biri olarak yaşanır.

Bahçelerdeki işler devam ederken köyde de kış hazırlıkları sürerdi. Harmandan getirilen buğday, evlerin odalarına dökülür; ihtiyaç duyuldukça değirmene götürülmek üzere hazırlanırdı. Önce teknelerde yıkanır, ardından damlara serilen çullar üzerinde iyice kurutulurdu. Kuru-

Fotoğraf : Muhammet Yazıcı

yan buğdaylar belgelere doldurularak muhafaza edilirdi. Bir kısmı değirmene götürülüp un yaptırılır, tamamı tüketilmez; gelecek yılın ekimi için ayrılan tohumluk buğday özenle saklanırdı. Çünkü bir sonraki yılın bereketi, bu ayrılan tohumlara bağlıydı.

Değirmene giderken yanımıza biraz ceviz ve kaymak alınır, değirmenciye tandır yaptırılırdı. Çetmi'ye has bu lezzet; doğranmış ceviz, soğan ve kaymağın hazırlanıp hamurun içine konulmasıyla yapılır, daha sonra değirmenin içinde bulunan, içine küp yerleştirilmiş özel fırında pişirilirdi. Yorucu bir günün ardından sıcak tandırın etrafında toplanıp onu yemek, değirmen yolculuğunun en güzel hatıralarından biri olurdu. Bugün bu eski geleceği Gökseki'de Halis Yazıcı hâlâ yaşatmaktadır.

Yaz sonuna doğru üzümler olgunlaşmaya başlayınca bu defa yol bağlara düşerdi. Önce sergilikler depilir, ardından üzümler özenle toplanırdı. Özellikle ekşigara ve dimlit üzümleri salkım salkım sergiliklere dizilerek kurutulurdu.

İsbitirenlere ayrılan üzümler için ise farklı bir usul uygulanırdı. Kenarda ateş yakılır, büyük kazanlarda su kaynatılır, içine bir miktar zeytinyağı dökülürdü. Üzüm salkımları kısa süre bu suya batırıldıktan sonra sergiliklere yayılırdı. Böylece daha güzel kuruyan üzümler, kış boyunca tüketilmek üzere hazırlanmış olurdu.

Bağlarda bu süreç boyunca deştivenler bulunurdu. Onların görevi hem bağdaki olgun üzümleri hem de sergiliklerde kurumakta olan mahsulü korumaktı. Günlerce süren bu bekleyiş sayesinde aylarca emek verilerek yetiştirilen ürünler güvence altına alınmış olurdu.

Bağ bozumu tamamlanınca yamaç bağlardaki bütün üzümler sepetlerle toplanır, ardından köfünlere boşaltılırdı. Köfünler sırtlanılarak düz bir yere kadar taşınır, oradan da hayvanlara yüklenerek geceevlerinin bulunduğu yerlere götürülürdü.

Geceevleri, üzüm işleme zamanı için yapılmış sade fakat işlevli yapılarıdır. Üç tarafı duvarla çevrili, üzeri ağaçlarla örtülü, onun da üstü gilimelerle kapatılmış olurdu. Arka

tarafa üzüm çiğnemek için sırahna, önünde şıranın aktığı bolun, yan tarafta ise başka bir bolun bulunurdu. Ayrıca bir ocak yer alır; ocağın üzerine tava denilen, geniş fakat derin olmayan büyük kazanlar yerleştirilirdi.

Her aile, üzümü pekmez oluncaya kadar burada kalırdı. Pekmez kaynatacak olanlar günler öncesinden odunlarını getirip Geceevinin yanına yığardı. Çünkü saatler süren kaynama boyunca büyük miktarda odun tüketilirdi. Bir ailenin işi bitmeden diğeri başlamaz; sıra usulüyle herkes pekmezini kaynatırdı. Bu nedenle geceevlerinde ateş günlerce, bazen gece gündüz hiç sönmeden yanardı.

Pekmez kıvamını aldıktan sonra kazanın dibinde kalan son bölüm biraz daha kaynatılırdı. Buna Koyuşmaç denilirdi. En güzel tarafı ise cevizin koyuşmaca batırılarak yenmesiydi. Çocuklar için bu, pekmez mevsiminin en tatlı anlarından biriydi.

Kimi zaman pekmez kazanının içine Tomata da (patates) atılırdı. Saatlerce kaynayan kazanda pişen patatesin tadı bambaşka olurdu. Kazanın altındaki güçlü kor üzerinde darı ütmenin lezzeti ise hâlâ hafızalardan silinmeyen eski Çetmi hatıraları arasında yerini korumaktadır.

Pekmez kaynatma işleri tamamlandıktan sonra gözler bu defa gökyüzüne çevrilirdi. Yağmurların başlaması beklenir, Gönen geçtikten sonra çift ekimine başlanırdı. Yağmurlar gecikirse bu kez kurak çifti ekilirdi.

Bu dönemde babalarımız yaylada kalır, biz çocuklar ise hemen her gün köyle yayla arasında gidip gelirdik. Samanı, tohumu ve azığı hayvanlara yükler, yaylaya taşırdık. Tohumlar elle saçılır, ardından karasabanla toprağa gömülürdü. Sabanın ulaşamadığı kenar yerler ise kazmayla, kıran (kenar) kazılarak kapatılırdı.

Kışın yağın yağmurlar toprağı alıp götürmesin diye tarlalar enlemesine sürülür, kazmayla arıklar açılarak yağmur suyunun kenarlara akması sağlanırdı. Böylece hem toprak korunur hem de ekilen tohumun boşa gitmesi önlenirdi.

Akşam eve dönülürken yol mutlaka Akpınar tarafına uğ-

rardı. Buradaki aktopraklıktan alınan ak toprak çuvallara doldurularak eve getirilirdi. Bu toprak hem evlerin badanasında, yani “ak çalma” işinde kullanılır hem de pekmez kaynatılırken önemli bir malzeme olarak değerlendirilirdi.

Kurak çifti de tamamlandıktan sonra Çetmi’de yeni bir hazırlık başlardı. Artık erkeklerin Antalya’ya çalışmaya gitme zamanı gelmişti.

Eskiden Antalya’ya gitmek bugünkü gibi kolay değildi. Yol parası ve harçlık çoğu zaman borç alınır, daha önce gitmiş birine, “Beni de yanında götür.” denilirdi. İnşaat işinden başka bir meslek bilinmediği için, iş bulabilecek tecrübeli kimselere ihtiyaç duyulurdu.

İlk yıllarda Alanya’ya kadar yürünerek gidilir, günler süren yolculuğun ardından Antalya’ya ulaşıldı. Burada

çoğunlukla kirizma işleri, kanal yapımı ve benzeri ağır beden işlerinde topluca çalışılırdı. Barakalarda kalınır, kumanya olarak tenekelerde pişirilen çorbalarla idare edilir, kazanılan para ailelerin geçimine katkı sağlamak için biriktirilirdi.

İş bitince dönüş yolu da yine yürüyerek aşıldı. Sırtlarında çantaları, yorganları, azıkları ve köye götürdükleri hediyelerle memleketlerine dönerlerdi. Yolculuğun en heyecanlı anı ise Devekayası’na ulaşıldığında yaşanır. Köye geldiklerini haber vermek için burada dinamit atılır, sesi duyan köylüler gurbetçilerin döndüğünü anlardı. Büyük bir sevinçle karşılanan bu insanlar, aylar süren gurbetin ardından yeniden ailelerine kavuşurdu.

Daha sonraki yıllarda şartlar değişmeye başladı. Herkes kendi işini bulabilir hâle geldi. Kimi birkaç arkadaşıyla

Fotoğraf: Hasan Darcan

birlikte kuyu ve sömel işlerinde çalıştı, kimi götürü işler aldı ve yanında başka işçiler çalıştırdı. Zamanla kompresör alanlar taşeronluk yapmaya başladı. İnşaat sektöründe ustalaşanlar, taşeronlar ve müteahhitler yetişti. Ardından Antalya'ya göçler başladı; birçok Çetmili oraya yerleşti ve inşaat başta olmak üzere farklı meslek dallarında çalışmaya başladı. Bugün ise Çetmililer, yalnızca inşaatta değil, pek çok iş kolunda önemli başarılar elde etmiş durumdadır.

Bugünlere geldiğimizde ise o eski günlerin birçok âdeti değişmiş, pek çoğu ise tamamen geride kalmıştır. Ancak geçmişte yaşanan bu hayatı hatırlamak, kuru bir geçmiş özlemi değildir. Asıl önemli olan, bizi bugünlere ulaştıran insanların nasıl bir emek verdiğini bilmek ve o kültürü gelecek nesillere aktarmaktır. Çünkü bir toplum, geçmişini bildiği ölçüde geleceğine sağlam adımlarla yürüebilir.

Bizler, yokluk içinde çalışmayı ibadet bilen, imeceyi hayatının vazgeçilmez parçası hâline getiren, toprağına ve memleketine sahip çıkan insanların evlatlarıyız. Cenâb-ı Hakk, bu topraklara emek veren bütün büyüklerimize rahmet eylesin. Onların bıraktığı bu zengin kültürel mirası yaşatmak ve çocuklarımıza aktarmak ise hepimizin ortak sorumluluğudur.

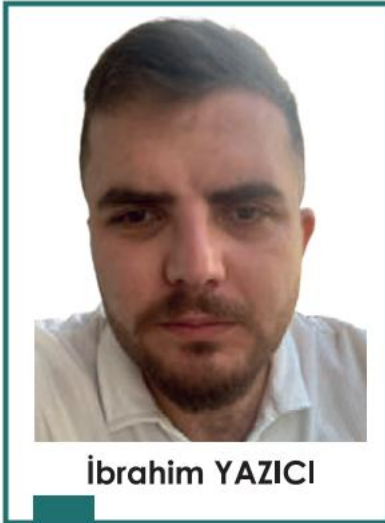
Dergimizin bir sonraki sayısında, Çetmi'de kış mevsiminde yaşanan hayatı ve o günlerin unutulmaya yüz tutmuş geleneklerini anlatmaya çalışacağım. O zamana kadar hepinize sağlık, huzur ve bereket dolu günler diliyorum; sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Allah'a emanet olun.

BAYAT ŞEKERDEN KALAN YALNIZLIĞIN ACISI

Bazı hatıralar vardır ki aradan yıllar geçse de hafızamızdan silinmez; çünkü onlar sadece bir anıyı değil, bir dönemin ruhunu da içinde taşır.

İbrahim YAZICI

Kıymetli okuyucular,

Dergimiz yıllardır çıkıyor. Günler gelip geçiyor, zaman hızla akıp gidiyor. Hayatımızdaki eski şeylerin çoğu da birer birer kayboluyor. Eski sokaklar, eski evler, bağlar, bahçeler harap olup gidiyor. Dibine bir kazma vurulmayan asmalar, ölümü bekleyen ihtiyarlar... Bunlar hayatın hüznünlü tarafı.

Aslında pek de eski sayılmayacak günlerdi. Fakat geçmiş, bize gelecekte daha yakın olduğu için insanın gönlünde daha kıymetli bir yer tutuyor. Belki de bu yüzden eskiye karşı ayrı bir sevgimiz, hürmetimiz ve özlemimiz var.

Bayramda Koyak Muğarı'nda dolaşırken yıkılmaya yüz tutmuş eski damımızı ve önündeki dut ağacını gördüm. O dut ağacı sanki yıllardır orada nöbet tutan bir bekçi gibi hâlâ ayakta duruyor. Altında oturanlar olduğunu da duydum. Eskiden de öyleydi.

Fotoğraf: Mustafa Polat Arşivi

Bir tarafta Gorucu Garısı yanına gelen birkaç ihtiyar kadınla sohbet eder, güler yüzüyle etrafına bakınırdı. Bir tarafta Dikenguşu Garısı, diğer tarafta Galeyci Garısı... İbrahim Dayı son demlerinde ağır ağır camiye gidip gelirdi. Bahar gelince Molla Bakıların Ali Dayı hayvanlarını yükler, yaylaya yahut tarlaya giderdi. Çok çalışkan bir adamdı. Uzun uzun oturduğunu hiç görmedim.

Bayramlar artık eskisi gibi değil. Koyak Muğarı'nda insanların çoğu göçüp gidince geride pek az kimse kaldı. Bayram, sokaklarda motor süren birkaç gencin hatırlattığı bir güne dönüştü sanki. Herkes kendi köşesine çekilmiş gibi. Muhtaçlık azalınca bağlar da çözülmüş belli ki. Mal biriktirme telaşı içinde komşumuzun derdini unuttur olduk.

Değerli okuyucular, "Bayat şekerle bütün bunların ne alakası var?" dediğinizi duyar gibiyim.

Elbette izaha muhtaç sözler söyleyince sorulara da hazırlıklı olmak gerekir.

Eskiden bayramlarımız daha neşeli geçirdi. Arefe günlerinde, bayram namazlarında, seyret yemeklerinde köy daha kalabalık olurdu. Büyüklerimiz giyimleriyle, du-

ruşlarıyla ve konuşmalarıyla tarihin içinden çıkıp gelen birer kandil gibi önümüzü aydınlatırlardı. Hatalarıyla ve savaplarıyla binlerce yıllık bir geleneğin taşıyıcılarıydılar.

Onlar toprağın yetiştirdiği insanlardı. İrfanla yoğrulmuş, tabiatın dilinden anlayan koca çınarlardı. Şimdi o insanlar göçüp gitti. Köy sanki biraz eksik kaldı.

Biz çocuklar damlarda bilye oynar, sokaklarda yıkma kale, simit ve birdirbir oynardık. Bir oyun köyde tutuldu mu bütün çocuklar aynı oyunun peşine düşerdi. Her mevsimin ayrı bir oyunu vardı sanki. Birinden sıkılır, sonra başka bir oyuna daldardık.

Köyümüzde yalnız yaşayan ihtiyar ebeler de vardı. Kocaları çoktan vefat etmiş, çocukları gurbete gitmiş, bayramda kapısını çalanı azalmış insanlar...

Bunlar her bayram ellerindeki birkaç kuruşla Muhtar Hasan'dan, Çilek Hasan'dan şeker alırlardı. Belki gelen olur ümidiyle...

Fakat çoğu zaman o şekerler evlerinde kalırdı.

Bayram geçer, şekerler bayatlardı.

Sonra biz çocuklar sokakta oynarken bize ikram edilirdi. Sevinçle açar yerdik ama o şekerin tadı hep buruk olurdu. Ağzımızda tuhaf bir acılık bırakır, hevesimiz kursağımızda kalırdı.

Yıllar sonra anladım ki aslında acı olan şeker değildi.

Acı olan, o şekerleri bayram boyunca ikram edecek misafir bekleyen ihtiyar bir ebenin yalnızlığıydı.

Her bayram umutla alınan, fakat kapısı çalınmadığı için bayatlayan o şekerler; unutulmuş insanların sessiz feryadılmış meğer.

İşte bugün bile o bayat şekerin tadını unutamam. Çünkü bana yalnızlığı hatırlatır. Bayram günü bekleyip de beklemediğine kavuşamayan insanların hüznünü hatırlatır.

Bazen bazı şeyleri anlamak için uzun yıllar gerekiyor.

Şimdi bayramlarda bayat şeker kalmıyor belki ama eski

bayramların tadı da kalmadı. Bir selamı birbirimize çok görüyor, bir hâl hatır sormayı ağır yük sayıyoruz. Dünya sevgisi etrafımıza kalın duvarlar ördü. Ne kendimizle, ne geçmişimizle, ne de çevremizle kuvvetli bağlarımız kaldı.

Silasını unutan kıraç tarlalara döndük adeta.

Eskisi gibi olur muyuz bilmem. Bayramlarımız yeniden bayram olur mu, onu da Allah bilir.

Geçen yıl topraklarımıza rahmet inmediğinde içime bir umutsuzluk çökmüştü. Fakat Mevlâ'ya hamdolsun ki bu yıl rahmet bol oldu. Çorak topraklar yeşerdi, yaylalarımız güzelleşti, bahçelerimiz canlandı.

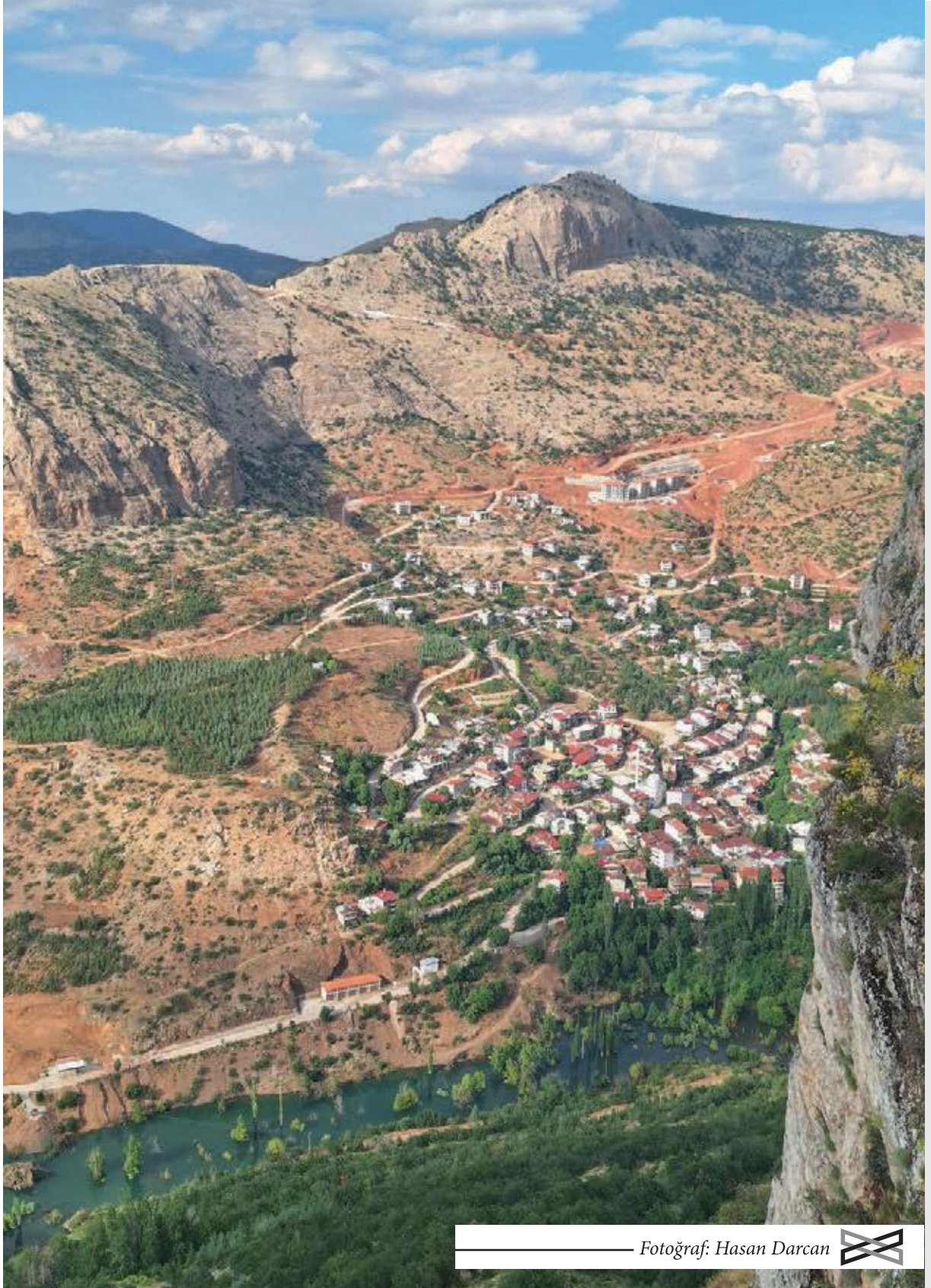
Belki bunun gibi bir gün gönüllerimize de yeniden rahmet iner. Kaybettiğimiz muhabbeti, komşuluğu ve bayram sevincini tekrar buluruz.

Ümidiniz daim, geleceğiniz aydınlık olsun.

Allah'a emanet olunuz.

Fotoğraf: Nurettin Özel Arşivi

Fotoğraf: Hasan Darcan

SÜRDÜRÜLEBİLİR VE GELENEKSEL YAŞAMIN KAYNAĞI ÇETMİ

Modern dünyanın yeni keşfettiği birçok yaşam ilkesi, Anadolu'nun bereketli topraklarında nesiller boyunca sessizce yaşanmış ve günlük hayatın doğal bir parçası olmuştur.

Ebru BOZ

Sürdürülebilirlik kavramı, modern insanın adeta nefes alma alanına dönüşmüş, insanoğlu gezegenimizin tükenbilir kaynaklarla donatıldığının çok geç farkına varmış ve bugün neredeyse neslin ve canlılığın "tek kurtuluş" odağı hâline getirilmiş bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Teknolojinin son 25 yıldır hızla aktığı, insan biyolojisinin ve kadim öğretilerin teknolojik gelişmelere yenik düşmeye başladığı, katma değer yaratan dijitalleşmenin devletler ve bireyler için artık zorunlu hâle geldiği, ancak istenildiği ölçüde fayda üretecek kadar kavranmadığı ve kullanılmadığı, kavramların içinin boşaltıldığı "Post-Truth yani Hakikat Sonrası" bir zamanda her alanda ve her sektörde kullanılmaya başlayan bu sözcük, literatürde "doğal kaynakların, ekosistemlerin ve toplumsal sistemlerin, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını tehlikeye atmadan, günümüz ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde devamlılığının sağlanması" olarak tanımlanmaktadır.

Fotoğraf: Hasan Darcan

İnsan naturası gereği hem üretmeye hem de hunharca tüketmeye meyleden bir yapıda olduğundan, modern çağın başlangıcıyla birlikte ekosistemi ve doğayı hızlıca tahrip etmeye, nefsin **"sahip olma"** dürtüsüyle birlikte insanoğlu sürekli tüketmeye ve doğanın kıt kaynaklarını globalleşen dünyanın agresif pazarına hizmet ettirmeye başlamıştır. Ve Endüstri Devrimi'nden bu yana daha da artan tahribat portresi, günümüzde iklim krizi, israf, gelir dağılımının adaletsizliği, bazı endemik türlerin yok olması ve geri dönüşü olmayan benzer senaryolara doğru evrilmiştir.

Pandemiden bu yana kırılan tedarik zincirleri, gıdanın tekelleşmesi, yerel insan kaynağı ve lokal ekonomilerin daha da önem kazandığı senaryolar hızla ilerlerken, Anadolu toprakları neredeyse bu küresel krizlerin çözümüne kucak açar vaziyette adeta kadim bir pırlanta gibi parlamakta, barındırdığı bereketle ve geçmişten getirdiği birikimle tüm gezegene örnek olabilecek sistematik bir yaşam biçimi sergilemektedir.

Anadolu insanının otantikliği, yaratıcılığı, kaynak yaratma becerisi, el yordamı ve içsel bir hissiyatla yaşamı organize etme kabiliyeti sanırım ilahi bir armağan bu coğrafyaya. Yüzyıllardır Torosların zorlu ve emeğe dayalı yaşamı, bölgede yaşayan halkın üreten, çoğaltan, paylaşan ve kıymet bilen fitratını daha da güçlendirerek gele-

neklerin köklenmesine ve hane içerisinde kendi kendine yetebilen bir ekosistem kurmasına olanak sağlamıştır.

Güney Toroslar'ın nadide incilerinden olan Çetmi, bu anlamda kıymetli lokasyonlardan biri olmuştur. Memleketim Çetmi'den aldığım köklerle yıllarca kendi kendine yetebilen bir sistemin içerisine doğmuş; atalarımın topraklarını işlediği, yetiştirdikleri gıdalardan muhtelif ürünler elde ettiği, bu ürünlerin kabuklarından çay, gövdelerinden atıştırmalık, çekirdeklerinden ise bir sonraki sezona ekilmek üzere ayrılmış tohumluklar bıraktığı ender senaryonun aktörlerinden biri olmuştum, şanslıydım.

Atalarımın doğduğu, el emeği ve alın teri ile ördükleri duvarların yaşam alanı olduğu evlerde ve Anadolu'nun hemen her yerinde bugünün tabiri ile "Atıksız Mutfaklar", eskiyi yamalayarak nesilden nesile giydirme geleneği, beslenen hayvanların gübresiyle toprağı işleme, sütüyle ve etiyle hane halkının gıdasını elde etme, postuyla zemin örtücü halılar, taze süt ürünlerini (*peynir, yoğurt, kaymak vb.*) saklama ve mayalandırma kılıfları yapma, ağaçlardan elde edilen atıkları gelecek kışa yakıt olması açısından depolama, hasadı yapılan kadim buğday tohumlarının tanesinden bulgur, un, yufka, tarhana; saplarından ise hayvan yemi, duvar yastığı için hammadde, kapı önleri için süpürgeler yapma gibi sayamayacağım birçok üretim prosesi oluşmuştur.

Bu durum, Torosların zorlu coğrafi koşulları ile birleşince tam olarak bugün başta Avrupa ülkeleri olmak üzere tüm global aktörlerin kurmaya çalıştığı, bu alanda sivil toplumun ve devletlerin politikalar üretip bakanlıklar kurduğu sistemin ta kendisi olmuştu. Bugünkü sair unvanıyla "Sürdürülebilir, ekolojik ve yerli kaynakların kullanıldığı, kendi kendine yetebilen yerel ekosistemler."

Bu kıymetli hazine, bereketi ve iş birliğini barındırmakla birlikte dışarıdan bağımsız bir yaşamı da mümkün kılmıştır. Yörenin insanı, fıtraten eline geçen bir değeri fütursuzca tüketmek yerine kullanımı uzun zamana yayabilen ve çoklu fonksiyon sağlayabileceği bir kullanım biçimine dönüştürmekte adeta ustalaşmıştır. Öyle ki bu varoluş tarzı aslında günümüzde "Yaşam Sanatı" denilebilecek kadar estetik ve kuşaktan kuşağa aktarılabilecek kadar da zengindir.

Y kuşağının Çetmili bir kadın temsilcisi olarak bu kıymetli geleneklerin tam göbeğinde büyümüş, zamanla içine doğduğum bu ekosistemin aslında kadim öğretilerde sıkça yer alan israfsız yaşam, birbirine ve tüm canlılara destek olup aşını, ekmeğini paylaşma öğretisi ve topraktan gelenin yeniden toprakla, yani üretmekle kâni olduğu gerçeğini iyice kanıksamıştım.

Ve kültürel kodların nesilden nesile unutulmaması, hayata yeni başlayan gençlerin aslında tüm hücrelerinde yer alan bu kıymetli yaratım biçimini hatırlaması, üretmesi, sahip çıkması ve naturasına uygun bir yaşam biçimi oluşturmaya adına akademik yayınlar, kırsal kalkınma projeleri, sürdürülebilir ekolojik yaşam biçimleri, tarımsal kadın kooperatifleri üzerine yıllara ve sahaya da yayılan çalışmaların içinde olmaya başlamıştım.

Şanslıydım. Tesadüfen içine doğduğum bu kıymetli toprakların geleneklerini ve inançlarını "Yaşama Sanatı"na çeviren bir neslin evladı olmanın, bir gün gelişmiş dünya aktörlerinin öykündüğü ve kurmaya çalıştığı bu ekosistemin yeniden şekillenmesine naçizane katkılar sağlamaya çalışacağımı hiç düşünemezdim elbet.

Fotoğraf: Mehmet Şaşmaz

Bu şansımın tüm zamanlarda farkında olup kültürel ve biyolojik kodlarımın dünyanın farklı yerlerindeki yaşamlara ışık tutuyor olmasını, Çetmi'nin Sürdürülebilir Yaşam Sanatı'ndan ve -ruhları şad olsun- tüm geçmiş büyüklerimizden aldığımı gururla paylaşmak isterim.

Bugün Anadolu'nun yaratıcı, bereketli, kendi kendine yetebilen, israfsız yaşam biçimini nesilden nesile; yaş, cinsiyet, inanç ayrımı yapmadan aktarmaya çalışan tüm kültür taşıyıcılarına, toprağını işleyen, üreten ve paylaşan tüm çiftçilerimize, kıt kaynakları verimli hâle getiren, doğuran, besleyen, büyüten ve türeten bilhassa Anadolu kadınlarmıza ve bu bayrağı hevesle taşıyan tüm gençlerimize selam olsun...

KÖYÜMÜZE GİDELİM

Halis YAZICI

Köyüme aşığım ateşim yanar
Gurbet elden köyümüze gidelim
Hatırıma düştü ardıçlı dağlar
Gurbetçiler köyümüze gidelim

Sürüler yayılır kırdı çayırda
Lale sümbül açmış bizim diyarda
Dostlar yolumuzu bekler orada
Gurbet elden köyümüze gidelim

Vahşi gönül doğru yürü yoluna
Çek kervanı Torosların beline
Çetmi denen ataların köyüne
Çetmililer köyümüze gidelim

Yürekler yaralı dinmez acılar
Gurbet ellerdeki beyler, bacılar
Beytullaha gidip gelen hacılar
Buralardan köyümüze gidelim

Çok özledim durdum yüce dağları
Mor çiçekler açan yeşil kırları
Haramiler kesse dahi yolları
Gelin dostlar köyümüze gidelim

Göçmen kuşlar gitmiş yuvalarına
Bizim eller göçmüş yaylalarına
Nerden düştük bu gurbetin ağına
Buralardan köyümüze gidelim

Aşka düşen yanar yanar kül olur
Gönülün ardından koşar yorulur
Gurbet elde dura dura el olur
Gurbet elden köyümüze gidelim

Fotoğraf: Mustafa Polat Arşivi

ARAMIZDAN AYRILANLAR

Rahmet-i Rahman'a kavuşan hemşehrilerimizin ruhları şâd, menzilleri mübarek, makamları âlî ve mekanları cennet olsun... Âmin...

Mustafa Polat

Baki Balcı

Mümin Yazıcı

Emine Zengin

Fatma (Fadime) Uçar

Ayşe Ergin

Mehmet Kaplan

Mehmet Şevik

Nursima Arı

Yusuf Tunç

Kerim Akboğa

Sadık Aşar

(Fil Ahmet'in damadı)

Sema Nur Sarıyer

(Bekmez Hasan'ın torunu)

Recep Çakır

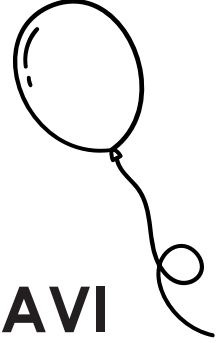
(Mehmet Ünal'ın damadı)

ÇETMİ ÇOCUK

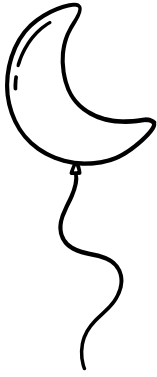
Ali Tuğrul AKKOCA

*Merhaba sevgili çocuklar yeni bir sayıda
yeni bir çocuk sayfasında daha sizlerle
birlikte olmanın mutluluğunu yaşıyoruz.*

KELİME AVI

*Aşağıda köyümüze ait yayla ve mevki isimleri var
bunları bulmacanın içerisinde bulmanızı istiyoruz.
Haydin kolay gelsin.*

DİKMEN
MUSAGÖLÜ
AKMUNAR
YELLİBEL
ÇAKILLI
ÇİNGİR
BASKILI
CÖMEŞ
AYBOĞAZI
SİĞİNDİ

Ç	N	F	E	Ç	J	C	S	B	S	F	N	B	T	I	Y	Z	T	H	Ç
İ	Ö	Ö	L	G	İ	N	Ö	I	Y	E	Ö	D	H	Ü	M	J	N	L	Z
D	L	H	B	Y	Y	N	Ğ	G	İ	U	O	R	Ç	K	Y	M	F	O	J
I	C	Ğ	E	S	L	I	G	L	T	J	P	İ	G	K	J	Z	G	G	A
M	I	S	Ö	Ç	N	A	Ü	İ	Ç	G	K	Ğ	M	G	A	C	Ü	P	J
P	R	V	Ç	D	Z	L	Ş	B	R	C	M	K	R	U	Ö	Ş	İ	M	P
Ö	M	Ü	I	Ç	Ö	E	P	Ş	A	O	Ğ	L	H	S	H	Ğ	N	G	Ü
E	T	M	Z	G	M	I	H	Ö	N	C	Y	N	Ç	Y	İ	U	Ç	İ	O
U	C	Ü	A	Ö	C	O	F	O	U	L	E	N	Ç	Ğ	Ğ	M	H	B	Ç
H	H	S	C	K	N	A	V	F	M	M	S	R	I	N	Y	F	B	I	B
P	U	G	T	I	G	Ü	C	L	K	Z	I	L	L	Ğ	Y	Z	P	L	Ü
M	Z	O	M	K	N	U	T	İ	A	İ	E	G	R	D	F	Ç	Ğ	I	B
Ş	R	Y	Z	I	E	I	D	E	H	B	İ	Ğ	R	F	Ö	Ç	C	K	U
I	Ğ	G	L	L	U	V	O	Z	İ	Ğ	C	G	V	N	Z	U	U	S	M
I	S	İ	L	L	T	R	N	L	I	E	C	Y	U	Ş	T	V	R	A	Ü
Ğ	C	C	Y	I	A	Ç	L	B	E	F	O	O	Ö	C	Ş	Ğ	Y	B	N
N	Z	V	I	K	S	E	E	J	G	I	J	D	S	D	V	T	Z	Y	Y
İ	P	N	Ş	A	Y	B	O	Ğ	A	Z	I	V	T	J	H	F	T	T	U
E	S	C	Z	Ç	I	O	R	B	K	N	O	A	N	K	O	Ç	Z	S	Ö
O	S	M	Ş	Ç	G	Ü	F	D	H	K	S	N	H	I	A	D	J	B	J

Fotoğraf: Hasan Darcan

ÇETMİCE RESFEBE

Sevgili çocuklar aşağıda verilen resimleri, harfleri örnekte olduğu gibi birleştirip köyümüzdeki yayla ve mevki isimlerine ulaşmanızı istiyoruz.

örnek

+ LI

ÇAKILLI

.....

+ Li +

.....

+ GİR

.....

+

+

I

.....

+

+

I

.....

ELİT İNŞAAT DOĞALGAZ

ELİT İNŞAAT DOĞALGAZ

GÜVENLE YÜKSELEN YAPILAR

İnşaat • Doğalgaz • Isıtma • Soğutma • Mekanik Tesisat

İNŞAAT

Kaliteli ve sağlam yapılar

YAPSAT PROJELERİ

Modern ve değer katan yaşam alanları

DOĞALGAZ SİSTEMLERİ

Güvenli ve verimli çözümler

ISITMA & SOĞUTMA

Kombi, klima ve iklimlendirme

MEKANİK TESİSAT

Profesyonel montaj ve servis

YAPSAT PROJELERİ

YAPSAT PROJELERİ

YAPSAT PROJELERİ

YERDEN ISITMA SİSTEMLERİ

MEKANİK TESİSAT UYGULAMALARI

BAYMAK YETKİLİ BAYISI VE SATIŞ NOKTASI

Adres: Çatalhöyük Mahallesi,
Karaman Caddesi 523/C
Karatay / KONYA

Tel: 0544 770 0742

E-posta: talha0742@gmail.com

TALHA GÖKGÜN

ELİT İNŞAAT DOĞALGAZ

*Hayalinizdeki
yaşam alanlarını
birlikte inşa edelim*